

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Філологічний факультет
Кафедра української літератури

**ПОЕТИЧНИЙ СВІТ ВАСИЛЯ МІСЕВИЧА
ТА ОСЯГНЕННЯ ЙОГО В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, 601 групи

Клевчук Андріана Сергіївна

Науковий керівник:

докт. філолог. наук, проф. **Мельничук Б. І.**

До захисту допущено

на засідання кафедри

протокол № _____ від «_____» _____ 2022 р.

Зав. кафедри _____ доц. Мальцев В. С.

Чернівці – 2022

АНОТАЦІЯ

Магістерська кваліфікаційна робота виконана на тему “Поетичний світ Василя Місевича та осягнення його в закладах освіти”. Робота містить 3 розділи: “Проблемно-тематичні обрії поетичних творів Василя Місевича”, “Художня своєрідність віршованих творів Василя Місевича”, “Методика вивчення творчості Василя Місевича у школі”, загальні висновки та список використаних джерел.

Метою роботи є розгляд поезії Василя Місевича на основі віршованих творів, уміщених у збірках “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”.

У роботі розкрито ідейно-тематичний діапазон вказаних збірок, осмислено лексику і тропіку, визначено елементи звукопису та поетичного синтаксису, запропоновано варіанти викладання теми “Життєвий і творчий шлях Василя Місевича” в середній школі та вищих навчальних закладах.

ANNOTATION

The master's thesis was completed on the topic "Poetic world of Vasyl Misevich and its examination in educational institutions". The work contains 3 sections: "Problematic and thematic horizons of Vasyl Misevich's poetic works", "Artistic originality of Vasyl Misevich's poetic works", "Methodology of studying Vasyl Misevich's work at school", general conclusions and a list of used sources.

The purpose of the work is to consider the poetry of Vasyl Misevich based on the poetic works included in the collections "Dew, silence washes the eyes", "I ask in autumn", "A sip of living dew".

The work reveals the ideological and thematic range of the specified collections, elaborates the vocabulary and tropes, defines the elements of sound recording and poetic syntax, offers options for teaching the topic "Life and creative path of Vasyl Misevich" in secondary schools and higher educational institutions.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I	
Проблемно-тематичні обрії поетичних творів Василя Місевича.....	12
РОЗДІЛ II	
Художня своєрідність віршованих творів Василя Місевича.....	40
РОЗДІЛ III	
Методика вивчення творчості Василя Місевича у школі.....	57
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	81

ВСТУП

Буковинський край прославився мистецькими й літературними талантами. Він є колискою чималої кількості видатних культурних діячів: Степана Смаль-Стоцького, Омеляна Поповича, Єротея Пігуляка, Миколи Василька, Сидора Воробкевича, Теофіла Драчинського, Володимира Залозецького, Володимира Ясеницького-Корнича, Володимира Филиповича, Михайла Івасюка, Богдана Мельничука, Зірки Мензатюк, Бориса Бунчука, Марії Матіос, Віри Китайгородської, Михайла Ткача.

Серед письменників Буковини другої половини ХХ – початку ХХІ століття українському читачеві добре відоме ім'я Василя Місевича. Народився він 21 листопада 1941 року в мальовничому селі Шипинці Кіцманського району Чернівецької області, що розпростерлося поблизу річки Прут.

Впродовж його життя на долю буковинського краю випало багато страждань. Лише від 1940-го по 1944 рік тут тричі змінювалася влада. Щоразу вона була чужою, окупаційною, хоча кожна із влад намагалася виставити себе благодійницею, визволителькою з-під чужого ярма. Як румунська, німецька окупаційна влада, так і радянська – не рахувалася з інтересами населення, застосовувала жорстоке насилля стосовно місцевих жителів: пригнічення національної ідентичності населення, арешти, депортації, розстріли інакодумців. У 1941 році прийшла війна, вогнище якої на той час вже бушувало в Європі, двічі прокотилася територією Північної Буковини, завдавши величезних матеріальних збитків і людських втрат.

У цю нелегку і буремну пору сім'я Місевичів втратила міцну підпору й вірного помічника. Голова сім'ї – люблячий чоловік і мудрий батько Хризонт – у 1945 році загинув на полі бою з німецькими нацистами. Мати змушена була виховувати двох малих дітей самотужки. Смерть батька поставила хрест на радісному і безтурботному періоді раннього дитинства, тож воно для дітей закінчилося передчасно. Сім'ї довелося пізнати всі труднощі й негаразди життя

повоєнної доби. Зокрема старша донька, ще зовсім юна, пішла працювати, щоб допомагати матері. А Василю довелося зростати, відчуваючи нестачу батьківської любові й теплоти, котрі так необхідні в цьому малечому віці. Труднощі, що випали на долю родини, здавалося, були нездоланні. Та, попри всі негаразди, в сім'ї завжди знаходили час для читання. І саме ця любов до літературного мистецтва підтримувала й підбадьорювала дух родини у важку мить. Вечорами вся сім'я: мама, сестра, малий Василько – збиралася за книгою. У них вдома часто відбувалися своєрідні читацькі вечорниці, на котрі залюбки приходили сусіди. Опис одного з таких літературних вечорів поет дає в автобіографічному вірші «Читаючи “Катерину”». Поштовхом закладення любові до поезії й формування власних наскрізьних архетипів, з-посеред низки творів Тараса Шевченка, стала поема “Катерина”. У ролі антагоніста виступає москаль Іван, який у ставленні до сільської української дівчини розкривається як брехливий, морально розбещений, безчесний, жорстокий і нелюдяний чоловік. Вірші Тараса Шевченка глибоко врзалися в пам'ять малого Василя. Подорослішавши, поет безпосередньо почав стикатися з негативним ставленням до української самобутності радянсько-московитської влади, котра всіляко намагалася знищити національну свідомість, віру в Бога і волю українського духу. На рівні підсвідомості це дало поштовх до вираження глибинного душевного болю, який через роки втілювався в поезіях “Поле”, “Тривога”, “Хоронили скрипаля”, “Бояться хлопці тишини”, “Коли солдати сплять”, аналіз котрих буде подано у I розділі.

Отже, дитина війни, батько якої загинув на фронті, Василь не мав змоги здобувати вищу освіту. Після сільської семирічки хлопець працював у колгоспній садовій бригаді й навчався у Чернівецькому профтехучилищі № 2. А по його закінченні працював маляром-штукатуром, одночасно навчаючись у вечірній школі робітничої молоді.

Демобілізувавшись із армії, В. Місевич близько 20-ти років трудився коректором, літературним працівником, кореспондентом, завідувачем відділу у Кіцманській районній газеті “Радянське життя” (тепер “Вільне життя”), а згодом у редакціях обласних газет “Радянська Буковина” (нині “Буковина”), “Буковинське віче”, “Вечорниці”. Заочно здобув освіту у вищій партійній школі на факультеті журналістики в Києві. З 1983 до 1987 року – відповідальний секретар Чернівецької обласної організації спілки журналістів України. Є членом Національної спілки письменників України. Автор вісімнадцяти поетичних і трьох історико-краєзнавчих книг, лауреат літературних премій імені Сидора Воробкевича (2001), Дмитра Загула (2004), Василя Симоненка (2011), Зореслава (Степана Сабола) (2014) та Пауля Целана (2016). Нагороджений Грамотою Національної спілки письменників України та медаллю “Почесна відзнака”. Нині на творчій роботі.

Як зазначає заслужений журналіст України Мирослав Куєк, Василь Місевич “починав мерезити папір, ще будучи школярем у рідних своїх Шипинцях, де й сьогодні живе у добротній хаті, що потопає у зарослях горіхів, яблунь і груш та ще незрівнянного на весь район янтарного винограду” [22, с. 6]. Початок поетичної творчості припадає на шкільні роки, коли він навчався у старших класах середньої школи, тож першими слухачами віршів юного поета були його однолітки. З ранніх років В. Місевич вірив у свій таланти, через те хотів публікувати написані поезії. Його перший вірш “Осінь” був надрукований 1957 року в обласній газеті.

У 60-х роках поет друкує свої вірші на сторінках журналів “Дніпро”, “Ранок” та в колективних збірках. У 1974 році у видавництві “Карпати” міста Ужгород вийшла друком його перша поетична книжечка “Білий лелека”. Наступна збірка, написана Василем Місевичем, “Яворова криниця” за часів радянської влади так і не вийшла. Тому між першою і другою книжкою “Шипинський вертеп”, що побачила світ вже у 1996 році, чималий відрізок часу

– двадцять два роки. Однак, упродовж цього періоду “мовчання” автор не перестає спостерігати, надихатися, творити.

Наснагу для творчості В. Місевич черпає з рідної землі, мальовничого села Шипинці, незрівнянної зеленої Буковини, її росяних трав і високого чистого неба. Його поезії образні, щирі, насичені карпатським колоритом.

За словами Віталія Колодія, “як лірик, Василь Місевич творить в українській літературі власну сторінку, – по-буковинськи неповторну, самобутню барвами та малюнками” [25, с. 5-6].

У передмові до збірки “Вікно на дорогу” Віталій Колодій підкреслює, що “Василь Місевич бере свій початок від славнозвісних шістдесятників. Для поезії того покоління характерним було оновлення заштампованої соцреалістичними положеннями поетики, замилювання ускладненою метафорою й синтаксисом, урізноманітнення ритміки тощо. Тож, як і шістдесятники, автор володіє потужним поетичним голосом, особливо в метафорі, найчастіше несподіваній, ризиковано точній, з урівноваженою на крайніх гранях перенапругою. Але на відміну від багатьох часом надміру й соціально дзвінкоголосих ровесників, він, як правило, витримує звуковий реєстр, чітко вивіреним тональністю думки й почуття” [25, с. 4].

Йому не властиві красномовство, псевдо-громадянське марнослів'я, а навпаки, слово поета проникає глибоко в душу, зачіпає її болісно-пекучим ліризмом, животрепетним образним ладом, оригінальними поєднаннями думки й образу.

У творчому доробку В. Місевича низка книг: “Білий лелека” (1974 р.), “Шипинський вертеп” (1996 р.), “Солов’ї у снігах” (1997 р.), “Молитва яблунь у саду” (2000 р.), “Голос гір і потоків” (2001 р.), “Вікно на дорогу” (2002 р.), “Цю мить освяти” (2004 р.), “Накували зозулі” (2005 р.), “І лежатиме сонце мені у ногах” (2007 р.), “Росою тиша миє очі” (2009 р.), “Дерев осінній передзвін” (2010

р.), “Солодкий присмак лободи” (2011 р.), “Під тінню бджоли” (2012 р.), “Ковток роси живої” (2014 р.), “Спитаю в осені” (2016 р.) та інші.

У своїй творчості Василь Хризонтович не обділяє увагою й дитячу читацьку аудиторію. Книжечки для дітей молодшого шкільного віку: “Василинки” (2004 р.) і “Захотів осел літати” (2008 р.) – вийшли окремими виданнями. Перша дитяча книга “Василинки” вийшла в 2004 році у видавництві “Зелена Буковина”. В. Місевич у віршах знайомить читачів з порами року, різними явищами природи та добрими тваринками. А прочитавши другу дитячу збірку “Захотів осел літати”, що вийшла у видавництві “Прут” у 2008 році, маленькі читачі дізнаються, чому вода у морі солона, чому осли не літають, чому лис – хитрий, та про інші цікаві речі. У віршах автор говорить з дитворю щиро і невимушено, а цікаві сюжети і багатство образів зачаровують малого читача.

Василь Місевич звертається і до прозової форми. Ця гілка творчості письменника найбільш повно репрезентована в історико-краєзнавчих книгах: “Чернівці: путівник” (1975) і “Кіцмань: путівник укр., рос. мовами” (1978), та в п'ятнадцятій збірці “Дерев осінній передзвін” (2010).

Твори В. Місевича перекладено російською, молдавською та італійською мовами. На ряд віршів поета композитори Микола Новицький, Василь Мошук писали музику.

У статтях і рецензіях Богдана Мельничука, Віталія Колодія, Юхима Гусара, Мирослава Куєка, Зірки Мензатюк, Ігоря Фарини, Світлани Кирилюк вже заторкнуто окремі грані поетичної творчості В. Місевича. Однак спеціального літературознавчого дослідження, ґрунтованого на матеріалі найповніших його збірок “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”, немає, чим і зумовлена **актуальність роботи**.

Мета магістерського дослідження – розглянути поезію Василя Місевича на основі віршованих творів, уміщених у щойно згаданих збірках “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої” щодо тематики й проблемати-

ки та елементів їхньої поетики, складниками якої є лексика, тропи, поетичний синтаксис, особливості віршування.

Реалізація мети передбачає розв’язання таких завдань:

- опрацювати збірки поезій Василя Місевича “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”, охарактеризувати тематику творів, їхнє ідейне наповнення.
- осмислити лексику і тропіку.
- визначити елементи звукопису та поетичного синтаксису, інші особливості віршування буковинського автора.
- запропонувати можливі варіанти того, як варто викладати тему “Життєвий і творчий шлях Василя Місевича” в середній школі та вищих навчальних закладах.

Об’єктом дослідження є поезія Василя Місевича.

Предмет дослідження: ідейно-тематичний діапазон збірок “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”, засоби поетики, лексика, тропи, стилістичні фігури, поетичний синтаксис, особливості віршування поезій.

Наукова новизна. Це перше системне дослідження тематики, проблематики і особливостей форми віршів В. Місевича, що увійшли до найповніших його збірок “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”.

Теоретично-методологічною основою магістерської роботи стали наукові праці українських учених, присвячені мотивам та поезиці віршованих творів, а ще – публікації Б. Мельничука, В. Колодія, Ю. Гусара, М. Куєка, З. Мензатюк, І. Фарини, С. Кирилюк, звернуті до віршового доробку В. Місевича.

Методи дослідження зумовлені об’єктом розгляду – поезією Василя Місевича. Вони включають такі з них: формальний, пошуковий, біографічний, філологічний та порівняльний методи.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в увиразненні уявлень про проблемно-тематичні обшири й особливості поезики віршованих творів Василя Місевича, а також про багатовимірність його поетичної майстерності.

Практичне значення результатів роботи полягає у можливості використання її матеріалу, теоретичних висновків і узагальнень при викладанні курсу «Письменники Буковини». Отримані результати стануть у пригоді при підготовці рефератів, курсових та магістерських робіт.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів: “Проблемно-тематичні обрії поетичних творів Василя Місевича”, “Художня своєрідність віршованих творів Василя Місевича”, “Методика вивчення творчості Василя Місевича у школі”, висновків та списку використаних джерел. Обсяг роботи без списку літератури – 80 с., повний обсяг – 85 с.

РОЗДІЛ I

ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНІ ОБРІЇ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ВАСИЛЯ МІСЕВИЧА

Праця В. Місевича на літературній ниві сягає часів навчання за шкільною лавою в старших класах середньої школи. У 1957 році з'являється його перша поезія “Осінь”, що була надрукована в обласній газеті. А передумови становлення його як поета заховані ще в ранньому дитинстві. Пережити важкі часи, коли сім'я Місевичів втратила батька і міцну підпору, допомагала література. Родина збиралася ввечері за читанням Шевченка, твори якого справили сильне враження на малого хлопчика. Пізніше, надихнувшись творами Великого Кобзаря “Катерина” і “Минають дні, минають ночі”, Василь Місевич написав автобіографічний вірш “Читаючи «Катерину»” та поезію “Минають дні, минають ранки”.

Дебютна книжечка поезій Василя Місевича “Білий лелека” побачила світ 1974 року в місті Ужгород. Тоді багатьох поціновувачів поезії приваблювало живописне слово. Елементи чарівної пейзажності, акварельність мовлення в сукупності з ощадливістю та економністю створюють органічні ліричні образи: “...Туману намоклого хустка / пов'язує очі хатам” [27, с. 21], “...червоний обрій скрапує вином / на біле тіло сонної ріки” [27, с. 54], “Ріка стоїть, не в'ється і не лине. / І хвиля треться в береги руді. / Рясні качата, жовті, як цитрини, / вмивають очі в золотій воді” [27, с. 57], “...вінчаються дощі з блакиттю синьоокою у золотій фаті” [27, с. 69].

Окрім Тараса Шевченка, яким з раннього дитинства підсвідомо надихався поет, у перших творах В. Місевича прослідковуємо наслідування й інших відомих митців. 1962-го року Миколою Петренком була написана естрадна пісня “Намалюй мені ніч”, яка швидко здобула шалену популярність. Звучала вона в музичному фільмі “Червона рута” у виконанні Софії Ротару й справила глибоке

враження на поета. Згодом він пише вірш “Пісня”, в якому віднаходимо вже знайомі мотиви:

*Осідають тумани
На луги, на діброви
Листопадиться осінь
Вереснево в гаях.
Намалюй мені маму,
Як зорю вечорову,
Намалюй мені маму
Й сірий крик журавля [30, с. 235].*

Наснагу для творчості шипинський поет черпає і в інших буковинських творців поетичного слова. Прочитавши збірку “Сидір Воробкевич. Вибрані поезії”, що була видана у Києві 1964 року, під враженням щирості рядків вірша “Думка”: “*Як ті літа молодії / Серденьком згадаю, / То сльозами кровавими / День і ніч вмиваю...*” В. Місевич написав текст ліричного твору “Нічого. Все. Садів співучі гами” [29, с. 63] (“*мої літа у серпень закотились...*”). Талант Василя Місевича не залишився без уваги і в 2001 році був вшанований літературно-мистецькою премією імені С. Воробкевича.

Письменник зачаровується проникливістю й чистотою лірики Віри Китайгородської котрій присвячує окремий вірш у своїй книзі “Голос гір і потоків”:

*В тебе очі, як у Ванги,
Дві долоньки – два листи.
Певно, в ніч різдвяну ангел
Твою душу освятив [29, с. 109].*

За словами поетки, “Поезія - річ миттєва, її завжди треба ловити, як вітер”. Тож перший розділ книги не випадково носить назву “Спіймана у часі мить”. Автор хоче втримати мить і закарбувати її в пам’яті, словом зупинивши

швидкоплинність часу: “як зловити на кінчику тиші / запах звуків, мелодій і рим?”, “як цей світ хоч на хвильку спинити / й зрозуміти до крихти, до дна?” [29, с. 7], і йому це вдається у вірші “Мовчання скрипки”: “Це скрипка гір і пралісу, і жита. / Це – спіймана у часі мить” [33, с. 38].

Творчість Володимира Івасюка, композитора світової слави з Буковини (адже його “Червону руту”, “Я піду в далекі гори”, “Водограй” знають далеко за межами нашої країни), схвилювала й торкнулася потаємних струн душі Василя Місевича, і він пише вірш “Де ти, маестро?”, присвячений пам'яті Івасюка. Текст цього твору на музику поклав композитор із Кіцманщини Микола Новицький.

У збірках також знаходимо вірші присвячені видатним культурним діячам: поетові, прозаїку й журналісту Віталію Колодію (“Спомин” [34, с. 22]), поетові, критику й мистецтвознавцю Мирославу Лазаруку (“Ти тут? Ти тут? Спасибі брате...” [29, с. 95]), письменниці й громадській діячці Марії Влад (“Не хочеться туди” [34, с. 19]), та заслуженій артистці України Ніні Каплієнко (“Я так давно, князівно, йду до тебе” [29, с. 153]).

Літературно-мистецька діяльність Василя Місевича привертає до себе увагу. Сьогочасні мистецтвознавці й літературні дослідники відзначили його творчість, яка позначена образністю, непідкупністю, колоритністю та філософічністю. Немає такої праці, в якій значилися б негативні сторони його поетичного слова. Навпаки, літературознавці, увагу яких притягували погляди письменника на поезію, виділили такі позитивні риси Василевої лірики: звернення до творчої спадщини земляків, пошук цікавих, актуальних тем та форм, апелювання до національної свідомості, спонукання до відновлення української самобутності. Це створює підґрунтя для глибокого аналізу віршів Василя Місевича, пошуку глибинних задумів та шляхів їх втілення.

Отож, окремі грані його поетичної творчості висвітлено у розвідках Б. Мельничука, В. Колодія, Ю. Гусара, М. Куєка, З. Мензатюк О. Волошина та І. Фарини, але спеціального літературознавчого дослідження, присвяченого

тематиці й поетиці віршованих творів письменника з Шипинців на матеріалі збірок “Росою тиша мис очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої” немає, чим і зумовлена актуальність роботи.

Для того, щоб системно проаналізувати мислення автора, визначити ступінь втілення його задуму, необхідно розглянути тематику творів Василя Місевича. При дослідженні поетичних творів використовується тематичний поділ на такі групи:

1. Громадянська лірика – твори, в яких на першому плані виступають соціальні та національні мотиви. Серед них можна виділити такі групи: суспільно-політичну, патріотичну (вірші про Батьківщину, її минуле, сучасне, майбутнє, про видатних людей України).
2. Філософська лірика – вірші, в яких ліричний герой сповнений прагнення пізнати закономірності природи і суспільства, сенс життя тощо.
3. Інтимна лірика – поезія, в якій зображуються глибинні переживання ліричного героя, пов'язані з особистим життям. Різновидами інтимної лірики є: любовна (про кохання), родинна (стосунки в сім'ї), лірика дружби.
4. Пейзажна лірика – твори, що передають почуття ліричного героя через художні переживання природи, олюдненої та одухотвореної.
5. Релігійна лірика – висловлює відповідні почуття і переживання, пов'язані з вірою в Бога.
6. Сатирична лірика – викриває, засуджує різноманітні суспільні вади, негативні явища індивідуального, соціального, політичного життя

Під час розгляду й осмислення лірики Василя Місевича будемо відштовхуватись від поділу на чотири групи: громадянську, філософську, інтимну й пейзажну. Відмежувати лірику громадянську від філософської, чи лірику пейзажну від інтимної – нелегко. Громадянський вірш часто містить роздуми на політичні чи соціальні теми, а пейзажний – навіювання певного душевного стану, що є близьким для інтимної лірики. Вужчим підвидом

інтимної лірики є любовна, яка безпосередньо присвячена темі кохання. До цього виду лірики відносять також родинну та лірику дружби, яка зосереджує увагу на почуттях до рідних по крові і близьких по духу людей. Філософська лірика в свою чергу, окрім громадянської, також тісно пов'язана з пейзажною, інтимною. У збірках “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої” всі ці ознаки переплітаються, що ускладнює розуміння його віршів. Лише пильно прочитавши їх, можна визначити мотиви, які бентежили автора.

Поезії В. Місевича виражають авторське бачення світу, вони не залишають байдужими, бо занурюють у світ переживань письменника. Віршам притаманні елементи спогадів (автор часто згадує свою домівку, людей, яких уже немає поруч), споглядання (описи природи рідних Шипинців, мальовничих гаїв, садків, рідної хати), занурення у власні роздуми про буття (поет заглиблюється в себе, оголює перед читачем свій внутрішній світ, який не завжди відзначається позитивними емоціями).

1.1 “Росою тиша миє очі”

Один із поетичних дарунків — збірка Василя Місевича “Росою тиша миє очі”. Вона побачила світ у чернівецькому видавництві “Букрек” 2009 року, а вже в наступному році була відзначена Симоненківською премією. Отримуючи високу нагороду письменник зазначив, що ця премія для нього є завдатком на подальшу мистецьку діяльність на літературній ниві.

Збіркастає помітним кроком автора на його творчому шляху. За словами Мирослава Куєка, “незважаючи на свою аж занадто абстрактну назву, у ній подибуються нові для Місевичевої творчості мотиви, які помітно і вигідно вирізняються на тлі його попередньої поетичної пошуковоевкалибривної винахідливості” [23, с. 6].

У книзі багато чистого неба, вечорів і світанків, гомінливих пташок, смerek і рожевих бузків, і гарячої роси, що нагадує авторові сльози матері. Поет прагне передати буденні, звичні явища простими словами, але в нього виходять нові

цікаві й незвичні форми. Пильним оком В. Місевич помічає, як *“промінь найперший пробіг між гілляччям, як миша”* (вірш *“Ходімо зі мною”* [33, с. 77]), як після грози довге сонячне *“проміння бинтувало поранені яблука, в мокрій траві”* (вірш *“Гроза шаленіла і звідси, й туди...”* [33, с. 86]), як з лісу *“вибігла на стежку олениха, / з ріг струсивши вранішню росу”* (вірш *“Гори сплять від пралісу за крок”* [33, с. 82]). Зауважує, як *“стара і мудра слива / колише сонце на пругких гілках”* (*“Вишнева даль і ниви голубі”* [33, с. 70]), як *“птиця в польоті торкнулась небес”* і *“неквапом снувався туман з вишини”* (вірш *“Спускались в долину тополі і без”* [33, с. 81]). Неперевершено-майстерні картини природи відкривають красу рідної землі, захоплюють багатством барв, звуків. Ліричні пейзажні малюнки у виконанні В. Місевича викликають благородні відчуття і виховують естетичний смак. Автор не тільки спостерегає за природою, а й спілкується з нею: з пташкою, ромашкою, з вишенькою, що росте біля хати: *“Буде злива, вишенько вродлива”* (вірш *“Скаче дощ по глею і піску”* [33, с. 52]). Природа в його поезії одухотворюється й олюднюється: берізки ридають, зітхають ромашки, місяць хитро посміхається, квітка розпитує квітку, вітерець розчісує траву. Він подитячому захоплюється природою, розкриває любов до всього живого. Але в лагідну пейзажну лірику вриваються суворі реалії сьогодення:

*Сорока дивиться на здобич,
Немов прем'єр на опозицію* [33, с. 45].

Або ось іще:

*Дими високі гріють душу,
Як доляр, висланий з Італії* [33, с. 45].

Чужоземні долари, про які пише В. Місевич, а точніше заробітки за кордоном, що спустошили села, розлучили сім'ї, залишили дітей без батьківського контролю, болісним відлунням живуть у поетовій душі. Село в його віршах — це не тільки мальовнича шипинська природа, а й п'яні чоловіки, дружини яких стали *“синьйорами”*; брудні матюки, що долучилися до шуму

млина; новітні підліткові розваги — “*За вигоном хлопці сідають «на голку»*” (вірш “Село тепле й зелене, мов гичка” [33, с. 33]). Та, здається, що, крім поета, нікого не хвилює моральний занепад суспільства. Тому що “*лиш один його величність долар / править всім за совість і за честь*” (вірш “Все минуще, тлінне, бо не вічне” [33, с. 26]), тому що “*програли в карти мамку Україну*” (вірш “Ровесникам” [33, с. 26]), тому що моральні цінності в людей низькі і тепер залишається лише звертатися до Бога і сподіватися на Його втручання.

Ідилія Шевченкового вишневого садка затьмарюється, коли перед поетом постає духовна профанація цілої держави. Внутрішній опір В. Місевича проти системного хабарництва на всіх рівнях влади, нечесності правосуддя виливається в його вірші “Все минуще, тлінне, бо не вічне”:

Підкуп... махінації... слава...

Зрада... кладовища і хрести.

Зупиніть на пристані державу

Я стомився, хочеться зійти [33, с. 26].

Поет ставить риторичне питання: “*хто кує тобі і щастя, й долю?*”, котре звернене до вічних моральних чеснот: совісті, честі. Намагається спонукати читача замислитись: невже у житті все зводиться до грошей? Невже тільки вони здатні вирішити всі наші проблеми і створити щасливе майбутнє?

Про громадянськість свідчать вірші, в яких Василь Місевич показує болісні сторінки нашої історії: післявоєнний голод (вірш “Влітку сорок сьомого” [33, с. 16]), руйнацію церков (вірш “Коли плачуть боги” [33, с. 21]), духовне переродження (вірш “Віття в небо — списками” [33, с. 18]).

У поезії “Коли плачуть боги” поет згадує події минулого століття, коли в 1950-х роках у буковинських селах закривали церкви. Радянська влада нещадно боролася з релігією, намагаючись викоринити з сердець людей віру в Бога. Приміщення церков глумливо пристосовували для зберігання міндобрив і

сільгоспінвентаря. Тим самим це мало повністю нівелювати в очах населення важливість святинь:

*Спахнув сірник. Червона ружа
У небосинь здійнялась вмиць.
- Не треба, дядечку, не можна,
Заплаче Бозя, їй болить!
З вогню вхопив малий іконку –
Зчорнілу й змучену красу.
Пекло нестерпно щось долоньку,
На попіл схоже чи сльозу?.. [33, с. 21]*

Але в цьому вірші проглядається надія на майбутнє покоління. Мале дитя своїми рученьками вихоплює з вогню іконку, бо мама і тато зростили в її сердечку віру в Бога.

З-посеред персонажів Василя Місевича особливо зворушливим є образ малолітньої безпритульної дитини, яку одного ранку знайшли на вулиці мертвою (вірш “Він пішов...” [33, с. 23]). В основу вірша покладено реальний факт про худорлявого хлопчика, “бомжика” одинадцяти-дванадцяти років, який вештався по чужих підвалах і в м’якому зошиті, що вже рветься по краях, писав “*дуже світлі, усміхнені вірші*” про щасливе життя в незалежній державі, про яке мріяв. Авторіві бридке суспільство, в якому обдарована дитина може опинитися на вулиці, без піклування і догляду, й загинути. Поет бачить суспільство хворим, у стані деформації моральних цінностей:

*Братва підсіла до сивухи,
Лише доноситься здаля
І “мать твою”, і “бляха-муха”... [33, с. 27].*

Як у вищенаведених рядках з поезії “Парують трави і земля...”, так й у вірші “Село наше тепле, зелене мов гичка” автор порушує проблему збереження мови її носіями, намагається донести, що зберегти її так само важливо, як

вберегти тепло серця в життєвих негараздах. Слово має неабияке значення, особливо для нашого народу, бо воно піснею об'єднує душу української нації: “а хтось мрійно каже: «Співають жінки...»” [33, с. 33], “щоб співав, не висох на камінні. / Щоб співав...” [33, с. 57].

В іншому вірші автор закликає читача підійматись зі сну, адже “*соборна пахне полином*”. Авторові стає гірко від усвідомлення, що через неправильні рішення (“*бездарних вибираємо вождів, / найкращим замикаєм вкотре рота*”), народ може втратити найцінніше, те, за що боролися батьки й діди – свою Батьківщину (“*невже нема в нас, браття, талану?/ то, може, на поклін підем до німця?*”) (вірш “І все, як вчора” [33, с. 25]).

“Та попри все, – як зауважує Олег Василюшин – він не кидає каменем — його вірш виростає квіткою, як він і визначив у своєму кредо. Поет не втрачає віри в добро, в незнищенність духу. Для нього, як і для всіх нас,

Церковні бані – дві морельки –

Блищать і світять вдалині [33, с. 65]

У цій книзі зроблено В. Місевичем рішучу спробу не дистанціюватися, а заглиблюватися в проблеми та реалії життя людини, людськості, суспільства, варта того, щоб розвинулися і вивести поета на новий творчий і громадянський щабель. Адже всі ми, більшість чи меншість із нас, живемо цими проблемами, вони нас хвилюють, болять”, - писала “Літературна Україна” 3 березня 2016 року [6, с. 5].

1.2 “Спитаю в осені”

У 2016 році чернівецьке видавництво “Букрек” випустило книгу Василя Місевича “Спитаю в осені”. Поезії, що увійшли до збірки, зачудовують майстерністю виконання, опрацьованістю до найменших дрібниць, неповторністю думки і винятковою авторською спостережливістю. Твори, вміщені у ній, можна умовно розщепити на громадянську, філософську, пейзажну та інтимну лірику. Часто мотиви переплітаються. На це вказує вірш,

яким починається книга, – “До України” [34, с. 6]: назва і рядки “я щонаочі у снах бачу хлопців з Майдану”, “вишиванкою вже не здивуєш нікого. Може, час настає знов кувати мечі?” – свідчать про громадянськість поета; слова: “знову плаче моя неспокійна душа” – пройняті філософічністю; а в рядках: “вітри поснули у ярах, між віт” і “окраєць сонця виглянув на світ, краєчок хмари сушиться окрайцем” (вірш “Вітри поснули” [34, с. 99]) – створюють у нашій уяві цікаві пейзажі. Сукупність мотивів існує також у поезіях “Не жалій мене, доле” [34, с. 10], “В неволі вільний не співає” [34, с. 41], “Земля і час” [34, с. 52].

Збірка “Спитаю в осені”, як і попередні, вміщає вірші про героїзм Другої світової війни. У вірші “Тумани клоччям виснуть з даху” [34, с. 21] привертають увагу цікаві образні висловлювання на зразок: “безрукий клен стоїть край шляху, / як наш сусід Петро з війни”, “роки не ті, не ті вже руки / погасли в серці солов’ї”, “скидаю з пліч набридлу втому. / А час тік-тік... / А день пливе”. У них розкриваються переплетіння громадянських і філософських мотивів про гіркоту пережитої воєнної доби і швидкоплинність буття. Перший цикл збірки має назву “Тече сльоза обличчям”. Це поетичні відгуки на воєнні події на східних кордонах нашої країни. Показовими серед віршів є такі: “Десь на Сході” [34, с. 27], “Вкотре сниться війна” [34, с. 42], “Глибока ніч, високі зорі” [34, с. 43]. За стриманістю поета криється глибинний душевний біль, котрий може зрівнятися з фізичним, або ж навіть є сильнішим за нього: “не кричу і, здається, не плачу, / хоч шкрябе і болить у душі”; “сни тривожні, болючі, як рани, / і нема від них ліку давно” [34, с. 42]. Рядки вірша “Уже давно я не сміявся, друзі” [34, с. 26] віддають гірким щемом у серці: молоді хлопці, яким не судилося прожити довге і щасливе життя, йдуть на війну. Хтось із них повертається додому скаліченим фізично і душевно, а хтось не вертається живим: “Гірка печаль – сніги на стебеліні. / Вертають хлопці... Хлопчики зі Сходу. / Одні – своїми... Інші – в домовині”. Він не може знести думку про те, що народ розділився, люди однієї крові стають ворогами – брат іде проти брата, проливається людська кров: “йде війна. Стріляє брат у

брата... / схамени їх, Господи, прости!” (вірш “Кров людська” [34, с. 28]). Розуміємо, що єдина можливість спасіння людської душі – лише через прояв любові і прощення.

Війна, як ніщо інше, виявляє внутрішнє наповнення людини. Одні жертвують собою і проявляють милосердя. Інші сповнюються страхом, зневірою, ненавистю. Поет намагається показати, що для Бога неприйнятне насилля: *“Господь самотньо і тривожно / в зажурі дивиться на Схід”, “текла сльоза обличчям Бога. / Сльоза солоні і гірка”* [34, с. 30].

Втім, “Тече сльоза обличчям” торкається не тільки антивоєнної тематики. Тут знаходимо вірші, що порушують тему Революції Гідності. Автор описує результат подій, що відбувалися протягом листопада 2013 року – лютого 2014 року, коли на майдан Незалежності у Києві вийшли сотні активістів, переважно це були студенти. Після жорстокого побиття молоді спецпідрозділами силовиків, протестний рух перетворився на кампанію громадянської непокорності, неприйняття корупції та порушень прав людини. Офіційно встановлено 107 жертв Революції гідності. Більшість героїв “Небесної сотні” померли від вогнепальних поранень 20 лютого 2014 року: *“...Червоний глід. Роса червона, / Мов краплі крові на Майдані.”* (вірш “Вітри ще плутались у кронах” [34, с. 25]). У пам’ять про людей, які не скорилися режиму, Василь Місевич пише вірш “Київ. Інститутська”:

*Лампадки горять. І світлинки
В обрамленні хвої та квітів.
Вітри крутять-вертять сніжинки,
І нікому хлопців зігріти.
Бо кулі не гріють. Це знали.
Пищали вони, мов куріпки,
І хлопчики важчими стали
На дрібку свинцю. Лиш на дрібку [34, с. 26].*

Над усіма проблемами, які порушує у віршах В. Місевич, домінує внутрішня незламність його духу. “Сто разів менігнули коліна, / сто разів я ставав із колін” (вірш “Не жалій мене, доле” [34, с. 10]). Незважаючи на всі негаразди свого життя, він бачить своє призначення: “Я – поет! Я сівач на землі!”. Навіть тоді, коли його збірка “Яворова криниця” “завдяки” радянській владі не побачила світ, він продовжував творити.

Найбільшою цінністю для Василя Місевича є сім’я, що підтверджується низкою віршів. Великого значення надає автор образам матері та батька, який загинув на війні, коли хлопчикові було чотири роки:

Вже вкотре не спиться мені.

Знов дивиться пам’ять у вічі.

Ось тато і я на стіні.

Я старший за тата удвічі [34, с. 15].

(Вірш “Пам’ять”)

Мотиви короткості людського життя і віри в те, що неодмінно існуватиме пам’ять про добрі справи людини, віднаходимо у віршах “Тут не вічний ніхто” [34, с. 122], “Може, старість” [34, с. 123]. Автор показує, що від початку свого буття людина не відає, що її чекає на життєвому шляху:

В цій житті не сиділося скраю,

та скарбів й нагород не нажив.

Щось писав... Прочитають? Не знаю.

Хоч, здається, в словах не грішив [34, с. 123].

(Вірш “Може, старість”)

У вірші відчутний філософський мотив тлінності. Смерть можна зрозуміти тільки в порівнянні з життям. Після закінчення земного життя настає початок небесного, вічного, і найголовніше для людини – її шлях до Бога. Усвідомлення марності та плінності цього світного існування врівноважується вірою у вічне життя:

*Як душа відлетить, промайне над землею
і торкнеться небес на світанку чолом... [34, с. 122].*

Часто вісімдесятники у своїх поезіях використовують образ часу, як щось таке, що не піддається розумінню: *“ніщо не вічне, навіть срібло-зото, / усе минеться, як ранковий дим”* (вірш “Спомин” [34, с. 22]). Він швидко спливає і показує безсилля людини, котра не в змозі повернути його назад. Людина з трепетом пригадує загадковий період свого дитинства і хоче прожити його знову. Цікавим є те, що, з одного боку, В. Місевич із журбою пригадує дитячі роки, спогадам про які спочатку не надавав значення. Його вірш-спомин показує як людина, досягаючи зрілого віку починає розуміти, що час, наче досвітній туман, – що вище сходить сонце, то швидше він зникає. Нитка суму про часи, що відійшли в небуття, пронизує рядки:

*Любити мить маленьку і кирпату,
минулий день і втрачені роки [34, с. 44].*

Водночас, на противагу віршеві “Таке буденне диво”, рядки якого наведені вище, в ліричному творі “Не хочеться туди” письменник висловлює своє небажання повертатися в дитинство. Спогади про малечі роки пройняті гіркотою полину: *“в моїй душі вона й понині / чорніє спомином гірким”* (вірш “1945-ий” [33, с. 15]). Ще більше гіркоти в рядках:

*Літа, літа ...пройшли, як сон ранковий.
А скільки збігло у річках води!
Дитинства світ... святий і загадковий.
Та знов мені не хочеться туди [34, с. 19].*

Образ води часто фігурує у віршах Василя Місевича. Іноді він виступає символом скороминущості буття. Та здебільшого вода підкреслює очищення й оновлення: *“довкілля пахне молодим дощем”* (вірш “Лише світанок відчиняє брами” [34, с. 66]). Вода оживляє, змиває бруд і показує, наскільки прекрасним є світ: *“змиває сад в росі своє обличчя”* (вірш “Нічний туман...” [34, с. 50]),

“*вмивалась росами земля*” (вірш “Котилась хмара з висоти” [34, с. 71]). Очищення і відродження потрібне не лише природі, а й людині. Це прагне донести до свідомості читача майстер: “*навчимося вرهити мудрощам природи. / Ми вічні учні, боржники її*” [34, с. 50].

У вірші “Приходи до мене” [34, с. 117] споглядаємо елементи пейзажності, які стверджують оригінальність мислення В. Місевича. Чарівність поетичного мазка межує з глибоким виявом інтимності. Багатство метафор підкреслює невичерпне бажання закоханих з’єднатися: “*як гора засне з горою, / й нічка вкриє береги, / ми зустрінемося з тобою*” [34, с. 117].

Спостерігаємо також, як почуття гармонії у світі передається через образ жінки. Без неї втрачається сенс існування, руйнується мелодія буття: “*нема струни – і скрипка не заграє, / немає сонця – бліднуть небеса*” [34, с. 116]. Створення жінки автор вважає безцінним даром Божим.

*А все одно так хочеться любити,
Тебе, як зірку, – світлу і святу* [34, с. 116].

У роздумах про жінку заховані глибинні почуття, через що рядки звучать так зворушливо і щиро. Саме такий підхід поета висвітлює жінку не як тілесний об’єкт, а як джерело духовного натхнення. Жінка, дарована Богом, стає рушійною силою для творчості митців.

1.3. Акценти збірки “Ковток роси живої”

2014 року у видавництві “Букрек” вийшла книжка вибраних творів В. Місевича з метафоричною назвою “Ковток роси живої”. У ній поет продовжує основні теми своїх попередніх книг, з висоти прожитих літ осмислює минуле і теперішнє. Книга містить сім циклів: “Не хоче скрипка говорити”, “Наслухає тишу мати”, “Три зернини проросло”, “Все поправить життя”, “Спіймати мить у часі”, “Ти затужила цвітом”, і цикл для дітей молодшого шкільного віку “Вікно у казку”.

Як й інші книги талановитого буковинського поета, “Ковток роси живої” містить твори про Другу світову війну. Вірші цього тематичного пласту можна знайти у всіх розділах книги. Досить часто відчувається, що спонукою для їх написання стають факти, з якими Василеві Місевичу доводилося стикатися в реальному житті. Це спадає на думку, коли перечитуєш поезії “Горять свічки” [32, с. 27], “Проклята Перемога” [32, с. 19], “Контужений” [32, с. 31], “Німа [32, с. 42]” та деякі інші твори. Ось рядки з поезії “Ще б жити”:

*Так солодко пахне вітчизни полин
і ходять навшпиньки дерева і тіні* [32, с. 58].

Є також вірші громадянської лірики, в яких підкреслюється важливість духовності й релігійності у житті людини. До таких належать “Пам’ять діда Степана” [32, с. 29], “Валили капличку” [32, с. 35], “Масниця” [32, с. 56]. Ставлення до Бога і сповідання біблійних істин споконвіків були підвалинами філософії жителів буковинського краю. Комуністичному безбожництву і атеїзму не вдалося знищити в серцях буковинців любов до Бога і шанобливе ставлення до святинь. Душа народу виявилася незламною, тому що черпала сили з рідної землі. Про це свідчать вірші Василя Місевича “Шепоче лист” [32, с. 73], “Пішли ще вчора й не вернулись квіти” [32, с. 81], “Розмоклий шлях м’який” [32, с. 86].

Автор продовжує спиратися на творче осмислення досвіду великих попередників. Вірші: “Душа, мов ластівка”, “Сказати, як Петро”, “Песимістичне” – пов’язані з іменами Павла Тичини, Сидора Воробкевича, Ліни Костенко. З огляду на прожите життя, В. Місевич охоче ділиться мудрістю в поетичному описі звичайних буденних явищ:

*Весняний подих та озон грози,
гнучкі плаї долин пахучі ніші...
Це наше все. До щему, до сльози.
Тут жити й помирати веселіше* [32, с. 31].

(Вірш “Ріка біжить”)

Він говорить про любов до рідної землі, де народився. З неї черпає сили для творчості. В простонародді кажуть, що вдома й стіни допомагають. У творчості В. Місевича земля, сад, поле, отча оселя завжди допомагають у його багатьох життєвих незгодах. Роздуми про них заспокоювали душу, розраджували засмучене серце, наповнювали впевненістю в силі рухатися вперед. Любов до Батьківщини у його серці:

Воно, те «щось». Пече у грудях зліва...

Та не втечеш від нього, бо своє [32, с. 42]

(Вірш “Зоря зорю...”)

Зрештою, природність почуттів народжує дивожний пейзажний акцент. Підтверджують це рядки, вельми образні та місткі за своєю суттю:

Роса гаряча, аж пече,

немов сльоза моєї мами [32, с. 42]

(Вірш “Вечірній лет”)

“Мені здається, що пейзажна лірика Василя Місевича помітно вирає через свою колористичність. У книзі маємо “зелену тишу”, “біле тіло”, “золоте сонце”, “червоні вогні”. Що тут іще балакати, коли і так все є очевидним, принаймні, для мене...” [44, с. 8], – вважає Ігор Фарина.

Барвистість у творах В. Місевича має ще одну властивість. Мова йде про народження нового образу через буденність сприйняття, що надає творам неординарності.

На кожному дереві посмішка сяє

і ти посміхнися

(вірш “Звеселений місяць”)

Хіба торкнешся пальчиком світила

і пальчик ненароком обпече

(вірш “Соняшники”)

Маємо в достатній кількості випадків в історії української літератури, коли поети буквально зачаровували інтимною лірикою. Достатньо згадати про такого плану твори Івана Франка, Володимира Сосюри, Дмитра Павличка. Василь Місевич також не ухиляється від теми кохання, і в “Ковтку роси живої” віднаходимо чимало гарних віршів любовної лірики. У ній герой дуже трепетно намагається висловити свої почуття, оспівати вічну єдність двох закоханих:

*Щоб тільки так: рука в руці
й дорога – ниточка ячменю*

(Вірш “Рука в руці”)

Рецензент Ігор Фарина пише: “Задумуючись: чим так приваблює любовна поезія цього автора? Мабуть тим, що поетові найліпше пишеться про пережите ним самим. Саме про це думається при знайомстві з віршами “Я не забув”, “Я так давно князівно”, “Ходімо з мною”. Знаєте, коли читаю такі твори, то мене не покидають відчуття любовного піднесення і приземленості, котрі перебувають у єдиній сув’язі. Хіба це не чарівно?” [44, с. 9].

Розділ “Вікно у казку (вірші для Іринки)” завершальний у книзі. Твори поета для дітей приваблюють вмінням бачити деталі і неповторно передавати їх. Насправді вони не є банальними, хоча можуть такими на перший погляд здатися.

*Вже поля, околиця,
тільки вітер колеться*

(Вірш “Бігли коники”);

*Німо дивиться лисиця.
І дратується, і злиться*

(Вірш “Базіка”).

“Було б несправедливістю у мові про версифікаційні особливості творчості українського поета з Буковини, не згадати про його причетність до творення різних жанрів лірики. Адже в “Ковтку роси живої” мирно сусідять сонети, ронделі, катрени, рубаї, тривірші.

Щодо останніх, то свідомо не кажу, що вони мають подобизну хоку. Вже хоча б тому, що японські тривірші несуть у собі національну символіку, котра істотно різниться від української. Здається, що саме на розумінні цього і побудовано розділ “Три зернини проросло” з 93 короткими мініатюрами. Тому, очевидно, в ньому є так багато вдатностей” – пише Ігор Фарина [44, с. 9].

Дрімала на квітці краплинка.

Хотіла мурашка скупатись –

Ой надто глибоко!

* * *

Синичка з дзьобика росинку

впустила нехотя в струмок,

Маленький ще,

Хай підросте.

* * *

Липень ранковій стихії

калачиком рот затулив:

– моляться квіти, помовч.

Також, безперечно, слід нагадати історію виникнення ронделів, адже В. Місевич звернувся і до цього жанру лірики.

Початком цього явища став 1392-ий рік, коли в Парижі з’явилася перша теоретична розвідка Есташа Дешана про цей тринадцятирядковий твір: їх іноді можна зустріти в доробкові різних поетів. І здається, що тільки Микола Боровко повністю віддає перевагу цій формі. Ронделі у книзі можуть виглядати дещо екзотично. Та водночас вони є дуже органічними для Василя Місевича. Саме таке спадає на думку, коли читаєш твори: “Краплина-день”, “Ранково, Свіжо, Тополино” [44, 9].

Роздинкою у творах Василя Місевича є оригінальне використання сатиричних мазків. За допомогою них він ненав'язливо висміює вади і негативні явища у різних сферах індивідуального, суспільного й політичного життя:

*Сорока дивилась на здобич,
немов прем'єр на опозицію.*

(Вірш “Густі дощі”)

*А поруч – скирта. Кругла і пухка,
немов живіт сільського бізнесмена.*

(Вірш “Ріки біжать”)

1.4. Філософія життя і смерті

Як пише Іван Дзюба у праці “Свіча у кам'яній пітьмі”, “в історії світової культури помітні два протилежні типи поетичних натур: той, що знаходить радість і мудрість у простих, всім відомих, від Бога даних виявах життя, і той, що за рутинною буденщини бачить трагічні бездоння незбагненого страждання, дошукується неможливої відповіді на вічні питання і застрашений початковою абсурдністю буття перед очима смерті, хоча й може дивитися в них стоїчно” [15, с. 14].

Неодноразово у своєму поетичному доробку В. Місевич запевняє в утвердженні кінцевої стійкості свого духу. Долаючи життєві перешкоди, він приходить до думки, що лише внутрішня сила, яка поєднує духовні, моральні чесноти, допоможе йому втриматися на межі, залишаючись при цьому собою. Як отут:

Я – вільний.

Я – князь.

Б'ють дощі.

Зазирають тумани у вічі.

І гори мовчать,

І скидають дерева парчу.

*Кладу я на плечі їх болі
Й тривоги одвічні,
І добре мені, і так легко мені...
До плачу [29, с. 40].*

(Вірш “Я - вільний”)

Поет вибудовує в своєму ліричному герої світлий духовний храм, який стає еталоном високих моральних цінностей, використовує вироблену раніше художню модель, розвиваючи тему внутрішнього буття у двох основних напрямках – страждання і здобуття духовної довершеності. Про це свідчить використання автором образу душі та серця, які лежать в основі духовної біографії ліричного героя. У його внутрішньому світі точиться боротьба між гнітом стражденного земного існування і духовним, небесним злетом до вічного.

Метафори, які вибудовуються навколо слів “душа” й “серце”, у поезіях Василя Місевича часто пов'язані з ідеєю важких випробувань. Вони висвітлюють поняття тривоги, болю:

Горять свічки, і скрапує душа.

Поволеньки... краплинами... по краплі... [27, с. 11]

(Вірш “Горять свічки”)

1.5. Філософія кохання

Упродовж віків людство замислювалося над глибиною буття, прагнуло пізнати його істину й відкрити таємниці космосу, досягти якихось неземних висот. Це супроводжувалося досягненнями в різних наукових галузях: фізиці, астрономії, філософії, психології і т.д.

Але загадковим є не тільки те, що нас оточує, все матеріальне й зримо, а й світ людської душі, в усій її суперечності та неосяжності. Зрозуміти його можна з поетичних рядків, які розкривають життя у різних його виявах.

Однією з так званих “вічних” тем у мистецтві та літературі є тема кохання. Любов посідає значне місце у спектрі людських почуттів. Вона завжди цікавила

людину, бо була її духовною потребою. Любов підносить людину, робить її благородною навіть тоді, коли та переживає страждання.

Кохання прагне висловлення. Воно надихає і часто підштовхує до творчості. Написано дуже багато творів, у яких поети намагалися висловити силу цього почуття. Загалом українська любовна поезія кінця ХХ століття посідає гідну позицію серед масиву світової інтимної лірики. До галереї письменників, що збагатили її форму римо-ритмічно, образно, структурно, належать: П. Тичина, В. Сосюра, М. Рильський, Є. Маланюк, О. Теліга, Н. Лівицька-Холодна, І. Драч, Д. Павличко, І. Жиленко, Л. Костенко, І. Калинець, М. Матіос і т. д. Творчість Василя Місевича нічим не поступається перед кращими поетичними зразками цього плану.

Значний пласт його лірики – це твори про кохання. Поезія любові постає читачеві як доволі проста, не обтяжена конкретними деталями, чітка або ж інколи з глибоким філософським навантаженням. У ній відображено як глибину щирих почуттів звичайного закоханого, так і гостроту думки справжнього філософа.

З рядків інтимної поезії виразно вимальовується образ ліричного героя, який підсвідомо асоціюється з образом самого автора. Адже ці твори настільки відверті та щирі, що мимоволі розумієш: так могла написати лише та людина, котра сама раніше відчувала силу цього великого почуття.

Любов у віршах Василя Місевича – це висота душ і випробування меж людського “Я” до позамежжя, тому й лексика відповідна, емоційна: п’яний, незборимий, звабний, грішний, онімільний, отерплий, полохливий, тремкий, солодкий щем, млосьне безсилля і т. д. А ось деякі фрагменти:

Вже дороги стали й оніміль,

І німіє в перелеті птах...

На обійсті осені зустрілись

Наші очі, губи і вуста [29, с. 161],

(Вірш “В небі хмари...”)

*Жага, п'янка й незборима,
Собі не знаходить місця... [29, с. 159].*

(Вірш “Шлюбна ніч”)

Поет використовує на повну силу звуко-мелодичні ресурси слова, тому його поезія торкає музично-ритмічні основи людської сутності:

*Лежать вітри. Їх соковита мова,
Зачувши нас, спинила раптом крок...
А ти така пахучо-вечорова,
І я такий... такий ще, як струмок [30, с. 251].*

(вірш “Вітри лежать”)

У поезії “Тут ніхто не ходить” автор відтворює сцену побачення закоханих, зустрічі яких є таємними, бо, як відомо, народна мораль освячує подружню вірність і засуджує зраду:

*Буде те, що буде. Най гудуть, як бджоли,
Пересуди й плітки, гострі наче ріг.
Ця липнева нічка на зорі відмолить
Наш святий і грішний,
Наш медовий гріх [29, с. 165].*

Поезія любові насичена звуковими атрибутами, що надають творам особливого ритмомелодійного забарвлення: “пізня осінь – скрипка Страдіварі – / і болить, і плаче, і зове” [29, с. 144] (вірш “Пізня осінь”), “Кричала сойка, тонко, як смичок” (вірш “Кудись брела”) [30, с. 146], “І дзвенять погідно береги” (вірш “На обійсті осені”) [32, с. 264], “Тільки чути: виростають струни, / й «до-ре-мі» лягає на язик / все мовчить, як над пляями ґруні, / у чеканні завтрашніх музик” (вірш “Тиша тепла”) [35, с. 52], “Цілую у руки берізку – / співає мовчання отав” (вірш “Любове моя незабута”) [30, с. 168], “І так рясно співом доокіллям, / аж похрипли хором солов’ї” (вірш “Берег в’ється”) [32, с. 270], “То кричали вітри, аж нестерпно пекло щось холодне” (вірш “Я тобі не казав”) [30, с. 160],

“Заграйте, музики, під ранок –/ Дзвеніть срібно струнами зночі” (вірш “Берег в’ється”) [32, с. 262].

Вартим уваги є також “нюховий” компонент поезики митця: “Нам треба іти до пахучого хмелю, / До світлого голосу світлих скрипок” (вірш “Ця річка край шляху”) [32, с. 227], “В лузі дихала пряно трава молода” (вірш “Коли вийдеш з весни”) [30, с. 56], “Чим пахне жіноча журба. / Останнім цілунок? Прощанням? / Тремтінням пелюстки вночі?” (вірш “Повітря густе”) [32, с. 250].

Наведені вище елементи поезики є своєрідною ілюстрацією синтезу мистецтв, зокрема, досконале й майстерне поєднання малярства та музики зі словом, що гармонійно вплетені в канву інтимної поезії Василя Місевича.

Неймовірно цікавим є образний простір його любовної лірики. Найчастіше автор вводить у текст образ серця, що дозволяє передати психологічний стан як самого поета, так і ліричного героя, показати найтонші порухи душі закоханого: “А серце – що з ним? – шаснуло з грудей” (вірш “Дощі росли”) [30, с. 148], “І раптом... раптом – серце на путі. / А як переступити власне серце?” (вірш “Дощі росли”) [29, с. 148], “Серце стало, наче вістря / Гострих ножниць чи коси” (вірш “На околиці повітря”) [32, с. 259].

Характерними для інтимної лірики буковинського майстра є також образи зорі та ночі: “Цілюються звізди в селі й за селом” (вірш “Ця річка край шляху”) [32, с. 217], “Бо зорі такі барвінкові, / бо нічка така петрівчана” (вірш “Шлюбна ніч”) [27, 53], “Зоря червона / зірчатко тулить до щоки” (вірш “Густе пелюстя вишня губить”) [32, с. 256], “На чорні плечі нічки” (вірш “Цей ранній сніг”) [32, с. 286], “Літні ночі тихі, звабні і покірні” (вірш “Тут ніхто не ходить”) [28, с. 76], “За цю нічку хочеться померти” (вірш “Берег в’ється”) [32, с. 270]; образ вогню: “Горить вогонь. Долоні гріють сиві луки. / І нам так холодно. Так холодно обом.” (вірш “Тріщить вогонь”) [27, с. 59], “Твої слова... Уже не треба слів. / Нехай мовчать. Погаснуть, як багаття” (вірш “Дощі росли”) [29, с. 148]; образ очей: “В тебе очі – вода у відерці. / В тій воді я хотів би втопиться” (вірш “Я не можу

сказати”) [29, с. 157], “*Синь небес аж хлюпала в очах*” (вірш “Дівчина на Пруті”) [27, с. 68], “*Любове моя незабута, / Любове і пізня, і рання, / Прийми мої очі і губи, / Вишневу тривогу прийми*” (вірш “Любове моя незабута”) [32, с. 238].

Віднаходимо в інтимній ліриці митця й чимало пейзажних мікрообразів. Природа допомагає ліричному героєві виразити його найпотаємніші почуття, передати чи то захоплення й радість від зустрічі з коханою, чи то тугу й сум від нестерпної розлуки:

*Спинися, мить, моя тривого рання,
І не ходіть, дороги, навпрошки.
Тут кожна квітка гостро пам'ять раниць,
І коні рвуть попруги, як нитки.
А шлях стоїть. А птах на хмарі мліє,
І небо хмуриць брови на грозу...
Я прокидаюсь. Терпну. Я німію.
Змахну гарячу, як свіча, сльозу [29, с. 149].*

(Вірш “Ти затужила цвітом”)

Світ поезії любові Василя Місевича дозволив нам зазирнути в найпотаємніші куточки душі автора, наблизитись до розкриття таємниці кохання, яку постійно намагається з'ясувати ліричний герой. Адже це високе й чисте почуття є одним із чинників, які змушують людину жити, надають сенсу нелегкому людському існуванню.

1.6. Вічні моральні цінності ліричного героя

Залишатися собою, бути собою – це, здавалося б, так природно й самозрозуміло. Проте світ нещадно “ловить людину” від її перших днів і до останніх, і реалізація цього імперативу стає дедалі проблематичнішою.

Поезія наскрізь гуманістична, вона повна злетів і падінь, відчуттів приреченості й спалахів радості, прокльонів і прощень, зойків болю і скреготів зубів, зщуплень у собі і розкривань неосяжного світу.

У поета ліричний герой – то він сам, його думки, вболівання, переконання, духовні пошуки, розпачі, печалі і радості. Тому твори В. Місевича такі особистісні, їх змістовим ядром є позиція громадянина, патріота, сина України. Він прагне наблизити людей до добра, справедливості, гуманізму, правди.

З осмисленням світу народжується й передається ліричному героєві любов до землі, людей, довкілля. Пізнаючи дійсність, поет відкриває все нові шляхи творчої самореалізації. У таку мить його ліричний герой розкошує у духовному екстазі, й поезія перетворюється на музику слова, світла і сонячних барв. Поезії виразно засвідчують процеси самопізнання і самовизначення героя, відбиваючи його таємничу радість відчуття світу, виявляючи бажання пізнати світ у палкій любові до нього:

*Ви беріть моє серце, беріть мої руки,
Вони гріють вночі, наче музика гір.
Тут я жив і зростав золотою лозою,
Тут схилюся чолом у шипинських лугах.
І засвітиться Слово на сонці росою,
І лежатиме сонце мені у ногах [29, с. 5].*

(Вірш “Слово”)

Першовитоки моральних цінностей Василь Місевич убачає в сім'ї, родинному колі. З відчуттям рідних осмислюється внутрішня цілісність, що символізує моральну підтримку і виражає загальнолюдські цінності.

*Тут кожен крачок гоїть серце і рану,
І кожна Анничка – найперша в селі.
Тут тато у зворах зустрів мою маму,
І я народився в любистку – зелі [27, с. 76].*

(Вірш “Тут ми виростаєм”)

Образ матері, хранительки роду, пов'язується з вічністю, прагне в собі утривалити морально-естетичні якості, властиві їй, адже вони не підвладні часові, історичним зрушенням, вони належать вічності.

*Буде квіту по усьому світу,
Грім грози і тиша в комишах,
Будуть сад і обважнілі віти,
І маленька мамина душа.
Ось вона виходить на дорогу...
Ось горить, як свічка, за селом...
В час такий я помолюся Богу
І зігріюсь над її теплом [27, с. 6].*

(Вірш “Світлій пам’яті матері”)

З роками автор збагнув секрет материнської мудрості: у будь-яких життєвих ситуаціях вона залишалася собою. Життя ліричного героя поет з часом також порівнює з батьківським, що є символом роду, відчуттям власного коріння, доростанням до осмислення себе.

*Спинімося тут. У Всесвітньому Храмі
Ми люди... ще люди... Оці, не нові...
Стоять у світах наші втомлені мами,
Погляньте в їх очі, вони ще живі [29, с. 11].*

(Вірш “По білому терню”)

У генетичній єдності з рідними осмислюється любов до Вітчизни. Найдорожчі – мати, дружина – підсвідомо допомагають йому дорости до відчуття України, до осмислення власної долі й долі народу.

У поезіях простежуються етапи духовної, моральної еволюції. Через образи-символи, характер головного героя виражається сутність моральних цінностей, їх гуманістичний ідеал, естетичні переконання, які проявлялися в людяності, вірі, любові, жертвності, злагоді та внутрішній гармонії. У віршах

відбивається складна гама почуттів ліричного героя, сумнівів, утверджень і заперечень духу, що дотикається проблеми життя і смерті, вибору людини й боротьби за власну незалежність, її моральної відповідальності за вчинене лихо у світі:

*Військові навчання...
 З квадрата екрану
 Стріляють в мішені івани і джони...
 Під соцем пекучим, червоним, як рана,
 В пилюці земля задихається й стогне.
 Солдати нестримним здіймаються валом.
 Вогонь – на ходу.
 Наяву.
 Не у книжці.
 Їх очі холодні, як полиск металу.
 Я очі ті бачив. Колись... у колиці...
 Повітря густе кулі лижуть і палять.
 З екрану вриваються ковані кроки.
 А в серце моє глухо стукає пам'ять
 Живої весни сорок п'ятого року [27, с. 15].*

(Вірш “Тривога”)

Він завжди у шуканні світла і добра, правди й справедливості, його душа болісно реагує на людські страждання і горе:

*У вікнах тихо біла днина гасне,
 Цілюють шибку білі снігурі.
 Кляне Фрозина партії вчорашні
 І тих, хто там сьогодні, “нагорі”.
 Була любов, були солодкі мрії...
 Розвіялось, як марево згори.*

*Десь чоловік собою землю гріє,
 І розбрелися діти, як вітри.
 Вкладеться тітка тихо в скромне ложе,
 Маленька й світла, мов нічна зоря.
 І схилиться над нею Матір Божя,
 І буде тепло в хаті Матерям [33, с. 32].*

(Вірш “Сніги в снігах”)

Читаючи вірші Василя Місевича, ми переймаємо їхній настрій, що підпорядковується головній стильовій ознаці – медитативності. Дослідження поетичних творів збірок “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої” дає змогу виокремити в них такі тематичні групи: громадянську, філософську, пейзажну та інтимну лірику. У межах громадянської лірики ми виділяємо мотиви призначення митця любові до Батьківщини (“1945-ий” [33, с. 15], “Ровесникам” [33, с. 26], “Кров людська” [34, с. 28]). У філософській ліриці виділяємо мотив швидкоплинності часу, мотив буття (“Тут не вічний ніхто” [34, с. 122], “Може, старість” [34, с. 123]). Мотив переживання, миті щастя і смутку, коли неможлива зустріч, є провідними в інтимній ліриці (“Тут ніхто не ходить” [29, с. 165], “Я тобі не казав” [30, с. 160], “Любове моя незабута” [30, с. 168]). Пейзажна лірика показує злиття почуттів автора з природою (“Скаче дощ по глею і піску” [33, с. 52], “Вишнева даль і ниви голубі” [33, с. 70], “Вітри послули” [34, с. 99]). Поезія Василя Місевича дуже глибока, багата на чуттєвість та емоції. Ліричний герой підвладний зовнішнім чинникам, які іноді є негативними, тому доводиться шукати вихід із жорстокого світу, який наче проходить крізь митця.

РОЗДІЛ II

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ ВАСИЛЯ МІСЕВИЧА

Найстарша з дисциплін літературознавства – поетика. Вона охоплює широке коло проблем – від питань художньої мови і стилю до питань про специфічні закони будови і розвитку літературного роду і жанру, а також розвитку літератури як цілісної системи. Дослідженням поетики займалася безліч літературознавців. Зокрема, вчений-літературознавець Григорій Клочек вважає, що “поетика – це система, яка складається з таких елементів: художності, системи творчих принципів, художньої форми, системності, цілісності, майстерності письменника”. А відомий дослідник Микола Кодак у монографії “Поетика як система” в свою чергу запропонував розглянути п’ять компонентів, які, на його думку, формують системність твору:

- 1) пафос;
- 2) жанр;
- 3) психологізм;
- 4) хронотоп;
- 5) нарацію [19, с. 142].

“...Теорія – то лише наука, тоді як поетика при ближчому розгляді виявляється, з одного боку, об’єктивним властивостями художніх текстів, а з другого – рецепцією (теоретичним осмисленням) цих властивостей. Інакше кажучи, поетика в нинішніх трактуваннях – і об’єкт, і суб’єкт дослідження” [42, с. 117] – пише дослідник А. Ткаченко.

Поетика Василя Місевича – це симбіоз форми і змісту, який створюється за допомогою простих, але в той же час різноманітних художніх засобів.

Збірки відзначаються унікальним баченням людини, котра живе у світі, наповненому суперечностями. Почуттєвий ліризм відчувається у значному

пласті поезій. Віршам притаманна душевна світлість, а ліричному герою властиві такі риси, як: працелюбність, правдивість і відчуття відповідальності. У цих віршах знаходимо ідеї, які виховують патріотизм, гідність людини, любов до Батьківщини. На основі цього формується національна самосвідомість, моральна та естетична духовність.

Поетична мова, що є різновидом загальнолітературної, служить головним засобом творення художніх образів, є основним матеріалом майстра слова.

Для написання художніх творів Василь Місевич часто використовує мову, якою ми послуговуємося в щоденному спілкуванні, багату на діалектизми, просторіччя і жаргонізми, професіоналізми, але водночас і метафоричну. Всі ці різновиди національної мови автор використовує з естетичною метою. Іноді він свідомо порушує норми літературної мови, і тоді створюється тенденція до виходу за межі загальнонаціональної мови. Це ми помічаємо, коли знаходимо загальноживану лексику, яка у віршах набуває нових емоційних, експресивних та смислових відтінків, кожне слово заряджається особливою естетикою.

До поетичної лексики відносять різні стилістично марковані слова. Якщо спробувати вибудувати словесний поетичний ряд художнього слова Василя Місевича, то побачимо систему взаємопереплетених понять. Це символізм, філософічність, психологізм, ліризм буття. Поет застосовує лексико-синонімічні засоби увиразнення мовлення і з кожним наступним віршем їх зустрічаємо частіше.

Розгляньмо детальніше збірки. У них знаходимо такі групи лексики:

1. Історизми – слова, що застаріли і вийшли з ужитку тому, що зникли ті предмети й поняття, які називалися цими словами:

Сіра тиша у полоні сну,

Горобців мовчить весела рать [28, с. 33]

(Вірш “Тричі спіють в досвіт когути”)

2. Архаїзми (*грец. archaios — давній*) – це застарілі слова, словосполучення, фонетичні, граматичні чи синтаксичні форми, що вийшли з активного вжитку і використовуються в художній літературі з різними стилістичними функціями. У художній мові використовуються насамперед для створення колориту тієї доби, про яку написаний твір, для реального відтворення особливостей тогочасної мови персонажів. За допомогою таких слів створюється піднесений, урочистий стиль:

І твій несмілий теплий подих

цвіте у мене на устах [28, с. 162]

(Вірш “Зоря... зоріє...зоряниця”)

Поет не так часто застосовує архаїзми, використання яких надає поезії величнішого та урочистішого звучання, передає настрої епохи. Василь Місевич більшою мірою пише про час, у який сам живе, отож не часто вдається до них. Періодично він використовує розмовну лексику

3. Діалектизми (*грец. dialektos — мова*) — слова або словосполучення що не входять до лексичної системи літературної мови, а належать лише певному говорові (діалектові) загальнонаціональної мови. Вони бувають лексичними (бульба, бараболя – картопля), словотвірними (веселиця, веселівка – райдуга), семантичними (босий кінь – непідкований), фразеологічними (тиць, пиць – і розвиднілося). Письменники використовують діалектизми у художніх творах для збагачення словникового нормативного фонду:

“*Чи шумить край шляху дикий мушій**?” [28, с. 17] (*мушій (діал.) – бур'ян);

“*І вони мутні, мов калабач**” [29, с. 44] (*калабач (діал.) – калюжа);

“*Під вечір вийду, як у пальці фівкнущ**” [33, с. 28] (*фівкати (діал.) – свистати);

“*Ти сама була добра фіфлюшка**” [33, с. 30] (*фіфлюшка (діал.) – пуста,

“легковажна дівчина або молода жінка);

“*А молодик, немов шипинський батяр**” [33, с. 78] (*батяр (діал.) – бешкетник);

“Село, як галунка* в долонях” [34, с. 78] (*галунка (діал.) – вид писанки)

Використання Василем Місевичем діалектизмів буковинського краю допомагає читачеві зрозуміти атмосферу повсякденного життя письменника.

4. Неологізми (*від грецьких neos — новий, logos — слово*) – це нові слова, вони з'являються в мові у всі періоди її розвитку. Якщо архаїзми виходять з ужитку, то неологізми поповнюють словниковий склад мови. Кожне нове слово, що з'являється в літературній мові, є неологізмом доти, поки воно не стає загальноновживаним, загальнолітературним і перестає сприйматись як нове. Зазвичай не входять до активного лексичного запасу й індивідуальні неологізми, створені окремими письменниками.

*Йшла собі. Горіло пахко тіло,
Наче спрага, наче перший гріх.
Гомоніло берегом, летіло.*

Чебрецево лащилось до ніг [29, с. 163].

(Вірш “Дівчина на Пруті”)

Створення нових слів автором є цікавим для літературознавчих досліджень. Неологізми надають забарвлення унікальності, допомагають у створенні цікавих образів. Василь Місевич вводить нові слова в окремі вірші, які мають індивідуальний характер. Такі слова називають стилістичними, бо вони вжиті автором зі спеціальною стилістичною метою і не поширені для широкого кола читачів:

*Осідають тумани
Тополиним зітханням,
На вітрах сизокрилах
Журавлинить земля [38, с. 236].*

(вірш “Пісня”)

Для того, щоб урізноманітнювати мову поезій, В. Місевич використовує синоніми, антоніми, омоніми. Завдяки їм вдається донести інформацію

чіткіше й зрозуміліше та зробити акцент на явищах, які привернули увагу поета. Коли потрібно охарактеризувати з різних сторін якийсь предмет чи поняття, він використовує синоніми. Їхнє стилістичне забарвлення може бути широким, тому синоніми посилюють звучання і значення слів. Іноді виступають ядром висловлення, часом є лише допоміжним художнім текстом.

Синоніми (*грец. synonymos — однойменний*) — слова, відмінні за звучанням, але однакові чи близькі за змістом [26, с. 625]. Вони позначають одне й те ж поняття, яке має розгалуження:

Пізня осінь крадькома, підпільно

Продає останки нам тепла [33, с. 101];

або:

Зла недоля чи розпач [33, с. 109].

Часом слова мають різні лексичні значення, але проявляються в комунікації як контекстуальні синоніми:

“Хоч трішки озону... ковток” [33, с. 103].

Слова “трішки” і “ковток” не сприймаються як такі, що мають одне й те ж значення. Проте у контексті вони стають синонімами, бо письменник майстерно підкреслив їхню спільну ознаку – незначну кількість.

Часто В. Місевич використовує й антоніми. Антоніми (*грец. anti — префікс, що означає протилежність, протидію, і опута — ім 'я*) — пари слів, які вживаються в художній літературі як лексична антитеза [26, с. 52].

Вони не існують поодинокі. У людській свідомості вони закладені парами, тобто є предмети, явища і дії з протилежними властивостями. Такі приклади знаходимо в поезіях Василя Місевича:

Верхи й низи... досвітні траси... [34, с. 65];

Чомусь мені так радісно на серці,

Чомусь мені так сумно в той же час [34, с. 87];

Між ніччю й досвітком, на зламі [33, с. 99];

Дороги... падіння і злету [33, с. 103].

У книзі “Теорія літератури” Анатолій Ткаченко зазначає: “Троп – це родова, узагальнена назва, але в кожному конкретному випадку маємо справу з різними видами тропів – порівняннями, епітетами, метафорами, іронією, оксюмороном” [44, с. 241]. Тропи використовують для зіставлення якихось понять чи явищ, іноді непомітним способом, тому що слова вживаються в невласивому для них значенні, щоби створити необхідний унікальний образ.

Василь Місевич використовує у своїх поезіях порівняння, персоніфікації, епітети й метафори, рідше звертається до оксюморона.

Одними з основних тропів поетичного мовлення є епітети. “Епітети (*грец. epitheton — прикладка*) — тропи поетичного мовлення, призначені підкреслювати характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища і, потрапивши в нове семантичне поле, збагачувати це поле новим емоційним чи смисловим нюансом” [26, с. 238]. Письменник використовує їх у своїх віршах для того, щоб краще охарактеризувати якесь явище, виділивши найточнішу рису. Він влучно підбирає такі слова: “*солodka бджола*” [33, с. 77], “*смарагдовий лист винограду*” [33, с. 92], “*вись вишнева й рання*” [33, с. 94]. Ці епітети яскраво відображають світогляд поета, який постійно освітлений сонячним промінням.

Для характеристики якогось явища чи поняття В. Місевич часто вводить у текст порівняння. Літературознавчий словник-довідник тлумачить “порівняння” як “троп, що пояснює один предмет через інший, подібний до нього, за допомогою компаративної зв’язки, тобто єднальних сполучників: як, мов, немов, наче, буцім, ніби” [26, с. 547]. У своїх збірках автор звертається до цього тропу дуже часто, здебільшого для того, щоб конкретизувати зображуване, надати йому індивідуальних художніх особливостей. Певні властивості означених предметів, явищ, понять, автор переносить на інші. Здебільшого порівняння використовує прості, утворені сполучниковим зв’язком:

На вершечку береста гніздечко,

Наче тьюбетейка на узбеку [33, с. 62];

На запах парного, густого, як мед молока [33, с. 79];

А вже грудень сипле першим снігом,

Німо й складно, мов контрабандист [33, с. 101].

Окрім простих порівнянь, знаходимо у вірші “Гори сплять від пралісу за крок” порівняння, утворене безсполучниковим зв'язком:

Вівці вдалині – копички сіна,

Довгий шлях – пістуший батіжок [33, с. 82];

Ще знаходимо розгорнуті порівняння, створені В. Місевичем, що не належать до загальноновживаних і по-особливому увиразнюють явища дійсності:

Ось клюнув на стежці лелека поживу,

Мов крапку поставив у вірші поет [33, с. 9];

Дуб строго схилився над підлітком-кленом,

Як вчитель над учнем, що пише диктант [33, с. 63].

“Метафора (*грец. metaphora — перенесення*) — троп поетичного мовлення, в якому певні слова та словосполучення розкривають сутність одних явищ та предметів через інші за схожістю чи контрастністю” [26, с. 445]. У поезіях Василя Місевича часто зустрічаємо такий різновид метафор як уособлення чи персоніфікацію. Часом уособлення сприймається як більш широке поняття, ніж персоніфікація, але, зрештою, ці поняття споріднені.

Земля розповита, сміється волого [33, с. 9];

Город надривисто і глухо

Благав так нічку: «Підожди!» [33, с. 15];

Найменша крапелька ще спить,

Найстаршу навіть не спитавши [33, с. 63].

Збірки Василя Місевича містять багату поетичну лексику. Це і діалектизми, які зустрічаємо джує часто, особливо в ранніх збірках, й іноді неологізми.

Різнманітними є синоніми й антоніми. Також поет вводить до тексту багато інших художніх засобів.

Звукове оформлення мови, тобто фоніка – це літературознавча галузь, що досліджує звуки у творах (переважно поетичних). У ході дослідження об'єктом аналізу стають фонемі, їхня складність, взаємозвучання і послідовність у рядку та вірші загалом.

Ліричний твір вважається милозвучним, якщо в ньому автор використовує різноманітні засоби віршованої мови.

“В ідеалі художня мова має сприйматися не тільки візуально, а й на слух, у живому інтонаційному звучанні. Це значно посилює обсяг естетичної інформації, додаючи до неї емоційне ставлення мовця і навіюючи його слухачеві” [44, с. 302].

Хоч Василь Місевич здебільшого створює вірші розповідного характеру, але за допомогою алітерації та асонансу (повторення приголосних і голосних звуків) окреслює образи, які краще сприймаються на слух і створюють необхідну атмосферу. Приклад алітерації з вірша “Вітри поснули у ярах, між віт”:

*Взяли відпустку стомлені громи.
Чимало справ осінньою порою.
В яру, забута Богом і людьми,
Вода вмивалась власною водою [34, с. 99].*

Алітерація на -д, -т, -ш, -с у вірші “Пахло цвітом бузку чи калини” надає словам особливого наповнення, яке вводить нас у тишу і спокій:

*Бо літа не повернеш ніколи –
Дорогий наш набуток – назад.
Так весняно і квітно навколо,
 А в душі – листопад... Листопад [34, с. 118].*

У “Березневому етюді” асонанс -о, -а посилює музичність вірша, наповнює відчуттям близького приходу весни і настання тепла:

Повсюдно зранку повнилося гулом...

І змовкло враз, подалось у світи.

Старі вітри про меншого забули, -

Тоненько плаче, скімлить з висоти [34, с. 62].

За допомогою різних синтаксичних видів фігур, художній твір увиразнюється, сприяє емоційному задоволенню. Кожен поет має індивідуально оформлений синтаксис, що залежить від творчого таланту. Василь Місевич використовує свій синтаксис повною мірою.

“Інверсія (*лат.inversio* — *перевертання, переставляння*) — стилістична фігура поетичного мовлення, яка полягає в незвичному розташуванні слів у реченні, з очевидним порушенням синтаксичної конструкції задля емоційно-сміслового увиразнення певного вислову” [26, с. 303]. Митці віддають перевагу інверсованому порядку слів, тому що це сприяє виокремленню найвагоміших моментів, на думку автора:

Зола багать. В золі земля й покоси.

Росте туман. Йому нема кінця.

Осінній час. Пожовклу ретуш осінь

Стирає пальцем втомлено з лиця [34, с. 92].

У цьому ж вірші знаходимо ще одну стилістичну фігуру, яка використовується автором рідко – еліпс. “Еліпс (*грец. elleipsis* — *пропуск, випадіння*) — стилістична фігура, що полягає в опущенні певного члена речення чи словосполучення, які легко відновлюються за змістом поетичного мовлення” [26, с. 227]. Відсутність тієї чи іншої мовної одиниці не ускладнює розуміння вірша, невідоме розуміється з контексту. Ця фігура допомагає посилити динамічність тексту і створити інтригу:

Старенький млин. Ворони на млині.

Гугнявий крик. Село вповито криком.

Село – ні слова. Верби вдалині

Тривожать світ нудним й набридлим скрипом [34, с. 92].

У поезіях Василя Місевича знаходимо також таку стилістичну фігуру, як полісиндетон (багатосполучниковість, що зв'язує окремі слова і частини фрази):

*Ї спочили нараз. І озонить,
І вітер стомивсь від ходьби,
І знову – поглянеш – на кроні
Цілюються ген голуби [34, с. 92].*

На важливих словах і словосполученнях автор робить логічний наголос, застосувавши анафору. “Анафора (грец. *anaphora*, букв. — піднесення) — єдинопочаток” [26, с. 41]. З допомогою повтору створюється зв'язність поезії та виступають на перший план головні позиції. Показовим у цьому плані є вірш “Якби я не людина, а щось...”, кожна строфа якого починається словами “якби я”:

*“Якби я не людина, а щось...”
“Якби я не людина – листок”
“Якби я – гомінке джерело”
“Якби я – клаптик синього неба” [34, с. 114].*

Антонімічну пару анафорі (єдинопочатку) створює епіфора (єдинокінець). Вона використовується рідше, але можемо простежити зразок цієї стилістичної фігури у вірші “Провина”:

*У вікні вився темряви локон,
Розмальовував чорні шибки.
Я спинився і мов ненароком:
«Ну й пішли у наш час мужики!»
...
Відлітають осінньо у вирій
Наче птахи, прожиті роки.
Ті слова мене давлять, мов гирі:
«Ну й пішли у наш вік мужики!» [33, с. 44-43].*

Неодноразово повторює автор цей зворот, бо відчуває провину за необдумані сказані слова. Але, як кажуть у народі: “слово не горобець, вилетить – не спіймаєш”. З допомогою епіфори йому вдається краще донести до читача задум про те, що поспішні висновки часто бувають помилковими, і застерегти від подібної помилки.

Цікавою є ще одна стилістична фігура, що називається апосіопезою. “Апосіопеза (*грец. aposiopesis*— мовчання) — стилістична фігура, незавершене, раптово обірване речення, в якому думка висловлена не повністю” [26, с. 59]. Автор вдається до неї для того, щоб створити ефект загадковості й недомовленості, або щоб підкреслити глибинність думки. Вона може також виступати зупинкою, що наштовхує на роздуми:

*Цей вічний рух. Ці вічні круговерті.
Йди, неси свої любов і муку,
І світле серце, й думи не зітерті...
А камінь тихо просить на руки [34, с. 84].*

Поетичний синтаксис розглянемо й через риторичні фігури. Вони є порушенням прийнятих комунікативних норм. Однак, відходячи від стандартів мовлення, поет має змогу внести певну новизну у текст і точніше передати емоції. Для того, щоб установити ближчий зв'язок із читачем, Василь Місевич використовує риторичні запитання:

*Трудився в поті. Не купавсь у славі.
Безсонні ночі й труднощі зборов.
Таку красиву виліпив, як сам Він
На наші муки? Ревнощі? Любов? [34, с. 116].*

У поезії “В мужчин турбот, як листя на барвінку” постає образ жінки, який, в розумінні письменника, є найдорогоціннішим подарунком Божим для чоловіка. Риторичні питання, які ставить В. Місевич, не потребують відповіді. Бо вона і так усім відома, але її необхідно підкреслити для читача.

“Вірші ми розуміємо як ритмічні структури художнього тексту. Основою ритму віршованого твору є інтонаційний повтор, що виникає внаслідок специфічного прочитання графічно виділених частин художнього тексту – рядків. У силабо-тонічних віршах одиницею виміру є склад, у тонічних – наголос” [3, с. 5]. Принцип силабізму (рівноскладності рядків) поєднується з принципом силабо-тонізму (сумірності віршових рядків за наголошеністю складів). Тобто, традиційною одиницею виміру ритму, руху в силабо-тоніці вважається стопа – група сильних і слабких складів, що у вірші повторюються. Крім чергування наголошених і ненаголошених складів, ритмічна організація мови має вміщати певну визначену кількість віршових рядків. Найчастіше вживаються такі метри, як:

- хорей ($\perp U$) і ямб ($U \perp$) – двоскладові стопи;
- дактиль ($\perp U U$), амфібрахій ($U \perp U$), анапест ($U U \perp$) – трискладові.

Коли Василь Місевич вдається до силабо-тонічної системи віршування, то нерідко використовує таку метричну стопу, як ямб. Цей метр найуживаніший в українській поезії. Його можна підпорядкувати більшості видам висловлювань. Наголоси падають на другий, четвертий, шостий і т.д. склади. Він може бути чотиристоपним, тристопним та п’ятистопним.

Ну що здалося б: метушня ранкова

Комах й дерев, їм хочеться цвісти [32, с. 54].

$U \perp | U \perp | \underline{UU} | U \perp | U \perp | U$

$U \perp | U \perp | U \perp | \underline{UU} | U \perp |$

Бачимо, що у віршах, написаних ямбом, окремі стопи можуть бути замінені пірихієм. Такий спосіб увиразнює ритмодинаміку та мелодику. Тобто між чергуваннями ненаголошеного і наголошеного складу зустрічаємо підряд два ненаголошених:

Літа, літа ...пройшли, як сон ранковий.

А скільки збігло у річках води!

Дитинства світ... святий і загадковий.

Та знов мені не хочеться туди [34, с. 19].

U⊥ | U⊥ | U⊥ | U⊥ | U⊥ | U

U⊥ | U⊥ | UU | U⊥ | U⊥ |

U⊥ | U⊥ | U⊥ | UU | U⊥ | U

U⊥ | U⊥ | U⊥ | UU | U⊥ |

Використання Василем Місевичем двостопного хорea засвідчено у вірші “Темну нічку”:

Темну нічку

Гріє свічка...

Виснуть неба

Хоругви

Карі коні

На припоні,

І холодний

Зойк трави [33, с. 106]

⊥ U | ⊥ U

⊥ U | ⊥ U

⊥ U | ⊥ U

U U | ⊥

⊥ U | ⊥ U

⊥ U | ⊥ U

⊥ U | ⊥ U

⊥ U | ⊥ U

Трискладові метри – дактиль, амфібрахій та анапест зустрічаються рідше. Зразок анапеста, трискладової стопи з наголосом на останньому складі (наголошуються третій, шостий, дев’ятий склади) можемо простежити у вірші “Пахло цвітом бузку чи калини”:

*Бо літа не повернеш ніколи –
Дорогий наш набуток – назад.
Так весняно і квітно навколо,
й у душі листопад... Листопад [34, с. 118].*

U U⊥ | U U⊥ | U U⊥ | U
U U⊥ | U U⊥ | U U⊥ |
U U⊥ | U U⊥ | U U⊥ | U
U U⊥ | U U⊥ | U U⊥ |

Зразок тристопного амфібрахія:

*Ломилась од вітру смерека...
Підклала синичка плече –
Полегло дереву [33, с. 89]*

U⊥U | U⊥U | U⊥U
U⊥U | U⊥U | U⊥
U⊥U | U⊥U | U

У збірках Василя Місевича знаходимо також верлібри. Поет експериментує з формою, поєднує некласичні й класичні розміри. Зазвичай у таких віршах неможливо виокремити метричну доміную. Довгі й короткі розміри поєднуються, відтворюючи розповідну інтонацію, яка більше властива прозовим текстам, аніж ліриці. Тому верлібри знаходяться на межі зіткнення поезії і прози. Для наочності можемо представити рядки з вірша:

*Синичка з дзьобика росинку
впустила нехотя в струмок,
Маленький ще, хай підросте [29, с. 46]*

U⊥ | U ⊥ | U U | U⊥ | U
U⊥ | U ⊥ | U U | U⊥ | U
U⊥ | U U | U U | U⊥

Таку поезію можна було б спокійно написати у прозовій формі й не втратити при цьому змісту, адже бачимо констатацію фактів, опис певної події без особливих мотивацій.

Вірші у збірках за будовою різноманітні. Спостерігаємо як некласичні форми, так і класичні тенденції. Поет використовує тривірші, катрени й інші строфи. Чіткої домінанти одного римування не простежуємо, адже лірик експериментує, використовує різні рими. А от за формою строфи найбільше катренів. Чудовим прикладом є вірш “Читаючи «Катерину»”, в якому поет описує події свого дитинства, те, як увечері, за книгою збиралась вся сім’я: мама, сестра, малий Василько, а також до них приходили на своєрідні читацькі вечорниці сусіди:

*Вітри у телинку виспівують соло.
За шибкою — вечір і темінь густа.
Сестричка-школярка читає уголос
Про долю дівочу, далекі літа.*

*На мить лише зиркне й сховається місяць,
І хмари нависли стіною, мов рать.
В хатині немає вже вільного місця.
Набилося люду. Сидять і стоять [30, с. 36]*

Серед поезій Василя Місевича знаходимо також приклад тривірша:

*Сім’я вечерять сіла:
Матуся — край стола,
Сини два — на портретах [29, с. 41].*

Також дуже рідко знаходимо приклад п’ятивірша:

*Один... один. В такому віці я.
Мабуть, на старість так дано.
Вітрів-морозів коаліція*

Жбурляє снігом у вікно.

Сиджу, мовчу [34, с. 123]

Серед різних видів римування які існують, найпростішим є суміжне. У цьому випадку маємо римування закінчень сусідніх рядків. Але у віршах Місевича таких знаходимо мало:

Братику вірше мій, дуже ти зболений, А

Тяжко родився, сльозою просолений. А

Най стороною недоля гірка мине. В

Вирости квіткою, тільки не каменем В

Найчастіше лірик використовує перехресне римування:

Дими стелились по дорогах, А

згасали плавно в рівчаках. В

Текла сльоза обличчям Бога. А

Сльоза солоні і гірка [34, с. 30] В

Весняний подих та озон грози, А

гнучкі плаї, долин пахучі ніші... В

Це наше все. До щему, до сльози. А

Тут жити й помирати веселіше [32, с. 31] В

Рими виконують естетичну функцію, якщо вони належать до різних частин мови або є унікальними. У збірках Василя Місевича римованих віршів значно більше, ніж верлібрів, тож, з погляду естетичної вартості, вони є багатими, адже досить цікаво та оригінально поєднані різні граматичні категорії: іменник з дієсловом (“рать – стоять”), іменник з прикметником (“літа – густа”), іменник з прислівником (“води – туди”), дієслово із займенником (“цвісти – ти”) тощо.

У ліричних текстах поета знаходимо найбільше зразків точних рим, але іноді з'являються й приблизні:

Цей світ дуже мудрий, добрий і любий.

Усе він поділить, наче по блату.

Одним – Мерседес і норкову шубу,

Моєму сусіду – спецівку й лопату [32, с. 28].

Рима Василя Місевича оригінальна, але разом з тим відчувається її неточність. Є ряд рим, де в одному зі слів бракує однієї приголосної, яка є в іншому слові, що римується з першим (чолом – тепло_). Зустрічаються рими, де одна з приголосних дзвінка, інша – глуха (ріг – гріх, нажив – грішив). Неглибокі рими автор використовує часто (тьма – нема, парчу – плачу, покоси – просить). Віддає перевагу як рівноскладовим (зелом – селом), так і різноскладовим (додому – золотому) римама.

Василь Місевич – цілісний за світовідчуттям та світобаченням поет, він пише вірші, на перший погляд, прості, але вони сповнені ліризму, нерідко й глибини, яка допомагає розкрити зміст. З рядків його поезій читається його життя, душевні хвилювання, порухи серця. Літературна традиція становить ядро творчості лірика. Він збагачує поезію новими мотивами та образами, незвичними емоціями, переживаннями й асоціаціями.

РОЗДІЛ ІІІ

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ

ВАСИЛЯ МІСЕВИЧА В ШКОЛІ

Сучасний урок української літератури має заохочувати учня розвиватися й додатково досліджувати творчість тих поетів чи прозаїків, котрі визначені програмою, а також запали йому в серце. Така система не робить навчання примусовим і нудним. Багато хто розмірковує, наскільки дитина може досягнути внутрішній світ та філософію того чи іншого предмета, у цьому випадку – літератури. Як можна заглибити учня в знання настільки, щоб у подальшому прищепити любов до самостійного навчання, адже це один з найосновніших компонентів базових компетентностей, якими він має володіти.

Мета заняття окреслюється Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, ідеями концепції «Нової української школи». Цей факт не дозволяє вчителю викладати предмет так, як йому заманеться. А поєднати державні стандарти з новітніми технологіями, заохоченням учнів, індивідуальним підходом до кожного та методичними рекомендаціями часом буває доволі важко.

Щоб бути спеціалістом у цій сфері, не досить просто закінчити заклад вищої освіти, адже програма не стоїть на місці, вона у постійному русі, змінюється, доповнюється, постійно спостерігаються нововведення, які повинні відповідати новим життєвим вимогам. Це і нові автори, і нові твори, разом з якими нові терміни, поняття. Навіть трактування тієї чи іншої теми у сучасному суспільстві може суттєво видозмінюватися. Тому професія учителя вимагає постійного розвитку та вдосконалення знань та методичних навичок. На щастя, зараз існує величезна кількість можливостей для саморозвитку, самовдосконалення. У різних учителів-предметників джерела ці різні. Для вчителів-філологів це часописи, фестивалі, різноманітні вебінари, семінари, інтернет-ресурси та літературні вечори.

Якщо вчитель буде якісно підготовленим до уроку, рівень навченості школярів зростатиме. Також необхідно чітко формулювати тему, навчальну мету, завдання для досягнення поставленої ним мети. Ефективність уроку залежить від обрання найефективніших методів та прийомів навчання, структурування його, активізації школярів, їхньої мотивації.

Сучасну українську поезію кінця ХХ – початку ХХІ ст. за шкільною програмою учні вивчають у восьмому класі. При цьому розглядають таких майстрів слова, як В. Герасим'юк, І. Малкович, А. Мойсієнко, І. Павлюк. На їх прикладі учні повинні з'ясувати для себе проблеми української мови, культури, душі людини, сенсу життя, філософії кохання та ін., збагнути, наскільки розмаїта сучасна поезія та як поети поєднують минувшину і сучасність в одному творі. На вивчення теми відведено п'ять навчальних годин.

“Літературу рідного краю” учні вивчають поступово впродовж навчального року. Це в сукупності становить чотири години. Зрозуміло, що це мало, хоч і вивчають цю літературу впродовж усього перебування в школі, а велику частину матеріалу опрацьовують під час позакласної роботи. Зазвичай до плеяди письменників Буковини включають Михайла Івасюка, Тамару Севернюк, Віталія Колодія, Віру Китайгородську, Мирослава Лазарука та ін. Це автори, чії твори за тематикою, мотивами мають чимало спільного з тими, які вивчають восьмикласники. Але, на нашу думку, наведений список можна і треба розширювати та вивчати нові обличчя. І серед тих, за рахунок кого потрібно це робити, має бути такий обдарований поет Буковини, як Василь Місевич.

Його твори допоможуть дітям розширити кругозір та подивитися з іншого боку на ті життєві обставини, з якими вони стикаються щодня. З такими поезіями дитина починає усвідомлювати потребу у формуванні власного естетичного смаку, життєвої позиції та відчувати красу художнього світу. Вони сприяють патріотичному та морально-естетичному вихованню особистості.

Однак перш ніж зануритися у вир ліризму шипинського поета, слід визначитися, до якого літературного покоління він належить. Будь-яке культурно-історичне явище не може виникнути на порожньому місці. Воно обов'язково укорінене.

Вісімдесятництво - генерація в українській літературі, яка заявила про себе в другій половині 1980-х років. Вісімдесятники, на думку Володимира Єшкілева, створили першу в історії повоєнної української літератури опозицію традиціоналістському дискурсу не у вигляді опору окремих особистостей, а як феномен нового літературного покоління. Дискурсивно цей феномен можна розмежувати на постмодерну та неомодерну складову. На творчості “вісімдесятників” позначився суспільний злам початку 90-х років, що породив так звану “карнавальну рефлексію” в творах представників покоління (Бу-Ба-Бу, ЛуГоСад, “Пси святого Юра”).

Для “вісімдесятників” властива орієнтація на здобутки європейської культури, особливо на літературу поставстрійського культурного простору ХХ століття (зокрема: Георг Тракль, Франц Кафка, Мілан Кундера). За Володимиром Єшкілевим, неомодерна складова “вісімдесятництва” виявилась більш органічною щодо поточної літературної ситуації в Україні, аніж рефлексивний постмодерний простір. У межах неомодерної складової відбувається своєрідна компенсація втрат української літератури, що пов'язано з її ізоляцією та маргіналізацією в радянський період.

Однак у передмові до збірки “Вікно на дорогу” Віталій Колодій підкреслює іншу думку: “Василь Місевич починався і йде від славнозвісних шістдесятників. Для поезії того покоління характерним було оновлення заштампованої соцреалістичною догматикою поетики, інтелектуалізм, замилювання в ускладненій метафорі й синтаксі, урізноманітнення ритміки тощо. Тож, як і шістдесятники, автор володіє потужним поетичним голосом, особливо в

метафорі, найчастіше несподіваній, ризиковано точній, з урівноваженою на крайніх гранях перенапругою. Але на відміну від багатьох часом надміру й соціально дзвінкоголосих ровесників, він, як правило, витримує звуковий реєстр, чітко вивіреним тональністю думки й почуття” [28, с. 4].

Передумовою викинення шістдесятництва були політичні новозміни, які мали місце в період десталінізації та супроводжувалися викриттям і засудженням масових репресій, демократизацією суспільно-політичного і культурного життя в Україні. Внаслідок відносної лібералізації радянського суспільства, знайомства із сучасними напрямками в західному мистецтві, літературною спадщиною представників “Розстріляного відродження” частина молодих митців та літераторів поступово у своїй творчості відійшла від усталеної системи художньо-естетичних координат соцреалізму. В основі світоглядних засад лежали визнання свободи в усіх її проявах, ідеї гуманізму та антропоцентризму [2].

“Це був загальноукраїнський політичний рух широкого кола людей, який у літературі ставив проблеми звільнення від чиновницького диктату. Про це явище можна говорити і як про соціально-психологічний тип свідомості, властивий певній частині суспільства, особливо інтелігенції. Основним об'єктом творчості молодих поетів була людина на складних перехрестях історії. Своїми творами поети-шістдесятники відновлювали традицію шляхетної лірики, що була перервана в нашому письменстві в роки сталінського терору, намагалися повернути поетичному слову його право бути правдивим і моральним” [16, с. 18].

Для поезії шістдесятників, за словами Валерія Шевчука, характерним було оновлення заштампованої соцреалістичною догматикою поетики, інтелектуалізм, замилювання ускладненою метафорою й синтаксисом, урізноманітнення ритміки тощо; у прозі — звільнене від соцреалістичного фальшу реалістичне зображення дійсності, часто з дотепним гумором (оповідання Григора Тютюнника), а то й у гостросатиричному плані

(“Катастрофа”, “Маслини” Володимира Дрозда), витончені мотивації поведінки героїв, зацікавлення історичною тематикою.

Василеві Місевичу не властиві риторика, соціологічні банальності, псевдо-громадянське гучномовство, а навпаки, як підкреслював Віталій Колодій “слово поета торкає душу щемким ліризмом, хвилюючим образним ладом, оригінальними поєднаннями образу й думки” [21, с. 272].

Писати вірші поет почав ще у шкільні роки. Першими слухачами поезій малого Василя були його однолітки. Його перший вірш “Осінь” надрукований 1957 року.

А в 1974 році в республіканському видавництві “Карпати” вийшла перша його поетична книжечка з назвою “Білий лелека”, котра засвідчила його поетичну індивідуальність, пошуки образності слова. Однак автору не пощастило відразу розвинути свої творчі устремління, і наступна збірка “Яворова криниця” за часів радянської влади так і не побачила світу.

Проте за незалежної України, коли перед авторами зникли всі видавничі перепони, Василь Місевич одну за одною видає віршовані книжки: “Шипинський вертеп”, “Солов’ї у снігах”, “Молитва яблунь у саду”, “Голос гір і потоків”, “Вікно на дорогу”, “Цю мить освяти”, “І лежатиме сонце мені у ногах”, “Дерев осінній передзвін”, “Ковток роси живої”, “Солодкий присмак лободи”, “Під тінню бджоли” та інші, а також кілька ілюстрованих книжечок для дітей та історико-краєзнавчі путівники “Кіцмань” та “Чернівці”.

На цій дорозі прийшло до нього визнання, і з 1983 до 1987 року Василь Місевич працює секретарем Чернівецької обласної журналістської організації [26, с. 6].

Василь Місевич є від природи самобутнім і талановитим поетом. Він легко підкорив складні зразки світової літературної традиції: сонет, рубаї, хоку. У кожному вірші автор проникливо вдивляється в нашу повсякденність через свій, по-дитячому щирий світогляд, намагається осмислити людське життя, роль і

місце її на планеті Земля. У творах грають щедрі розливи барв і звуків Буковини, стривожено вирує відлуння непростих доль і сердечних потерпань.

Мова поета справедлива, відверта і переконлива, ясна й чиста, як ранкова роса. Вона густо насичена метафорою на зразок: “Дихнула хмарині в обличчя бджола, і хмара слухняно скотилась за обрій”, “Вмиюсь квітом медунок на колінах громів”, “Проснулись проліски малі і випнули на пальчиках” і т.д.

В його поезіях віддзеркалюється небесна блакить, хмари, що мов крижини пливуть по небу, буковинські луки, смерекові ліси та кришталеві потічки. Вірші наскрізь пройняті любов’ю до нашої стражденної Батьківщини. Один із віршів на цю тему закінчується такими рядками:

А вись – золота й солов’їна –

Гойдається в такт і пливе.

Послухаю серце України.

Ще б’ється...

Ще б’ється.

Живе

Ліричні твори автора також мають глибоке фольклорне підґрунтя. Член Національної спілки письменників України Петро Федотюк відзначає: “Поетичний світ Василя Місевича – це світ, де кожна травинка, кожний струмочок, кожна часточка природи – рівня людини в її почуваннях і її рідня. І людина – анітрохи не цар природи. Це світ, де попелюшка і принцеса мають однакові шанси на щастя – хай у зільному чи якомусь іншому царстві” [45, с. 8].

Творчість Василя Місевича доречно вивчати на уроках літератури рідного краю, щоб діти знали, наскільки багатий Буковинський край неповторними талантами, якими можна пишатися не лише десь у минулому, а й у сучасному житті. У його віршових творах можна побачити, яке життя у селах Буковини, яка тут природа: ліси, річки тощо. Це дасть можливість подивитися під іншим кутом

на їхню буденність, шукати в ній завжди оптимізм та натхнення для нових звершень.

Учнів заохотить також і той фактор, що автор починав писати вірші в молодому віці, тому теми, які порушує поет, будуть близькими для них. Такі барвисті пейзажі рідного краю в різні пори року, любовна лірика, коли тільки зароджується юнацьке кохання, любов до родини та друзів, філософські думки про швидкоплинність життя, миті якого потрібно цінувати. Слова, які звучать у цих поезіях, допоможуть дитині відчутти, що вона не самотня серед своїх проблем і переживань, адже ліричний герой Василя Місевича також мріє, як і вони, розмірковує над життям, любить своїх близьких людей та рідний край.

Тож восьмикласники здатні відчутти таке глибоке поєднання переживань людини і природи, їхню взаємодію і допомогу. Річка вбирає її проблеми, вітер розвіює їх по світу. За цим можна спостерігати на вершині гори з висоти пташиного польоту.

Таке різноманіття мотивів спонукає дитину класифікувати їх. Щоб краще пояснити, як ми пропонуємо вивчати творчість Василя Місевича у середній школі, потрібно навести приклад планування уроку з літератури Буковини у 8 класі. Звісно, варто використовувати різноманітні методи (словесні, наочні, практичні, репродуктивні, пошукові та ін) для того, щоб навчальний процес був ефективним. І лише від симбіозу методів можна чекати результативного, захопливого та коректно сформованого уроку. У нас вони будуть такими:

1. Лекція – словесний метод навчання. Вона доречна тоді, коли учні починають вивчати нову тему, адже використовується для розгорнутого теоретичного повідомлення, аналізу та обґрунтування складних і розлогих питань. Допомагає розширити знання учнів, їхні навички правильного слухання та нотування ключових моментів, наштовхнути на основні питання серед великого потоку інформації та пояснити незрозумілі позиції.

2. Бесіда – один з основних практичних методів навчання на уроках української літератури зокрема. Допомагає краще порозумітися учителю з учнями. Є ефективним методом, бо створює всі умови для самостійного мислення учнів, мотивує утворювати правильні синтаксичні конструкції, внаслідок чого активізується зв'язне мовлення. Підштовхує дітей розмірковувати, створювати логічні інформативні ланцюги, робити висновки, аргументувати власні та чужі думки.
3. Аналіз віршів – основний репродуктивний метод у вивченні творчості поетів буковинського краю, без нього неможливо уявити урок української літератури під час дослідження ліричних творів. Учні вчаться аналізувати, як колективно, так і самостійно виконувати завдання, а також користуватися текстом.
4. Випереджувальне завдання – такий метод використовуємо для самостійної пошукової діяльності, під час якої учні розвивають власне критичне мислення, пізнають нову тему, формують навички пошукової діяльності та завчасно правильно налаштовуються на урок. Як результат – діти добре вміють вибирати з величезного масиву інформації головне, на що справді слід звернути увагу.
5. Проблемне запитання – частіше використовують у старших класах, де можна ширше подискутувати на ту чи іншу тему, але, на нашу думку, такий метод слід вводити з п'ятого класу, аби змушувати учнів критично мислити, вчитися доводити власні судження та шукати необхідні докази.
6. Метод гри – ним послуговуються для навчання молодших дітей, але якщо гра доречна, то її можна використовувати протягом усього перебування в школі та у вищих навчальних закладах. Ми обрали метод «Відгадай вірш». Саме такий вид діяльності допоможе зняти напругу на уроці, відпочити, а в результаті такої діяльності діти краще пізнають збірки, запам'ятають стиль поета й навчаться вирізняти його з-поміж інших.

Для того, аби досягти кращого засвоєння матеріалу, необхідно користуватися не лише методами, а й послуговуватися різними прийомами їхньої реалізації. Ми використаємо як індивідуальну роботу, так і роботу в парах і малих групах. Це допоможе учням краще співпрацювати, слухати думки інших та робити власні висновки.

Декламування поезій використаємо для того, щоб розвивати творчий потенціал дитини, виробляти їй кращу дикцію та дати можливість проявити себе.

План-конспект уроку з розділу «Література рідного краю»

Тема: Життєвий і творчий шлях Василя Місевича

Кількість годин: 1

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів із життям і творчістю Василя Місевича, розкрити тематику його віршів, а також основні мотиви лірики, розібрати та проаналізувати художні особливості;
- **розвивальна:** розвивати такі навички, як читання та декламування віршів, вміння розбирати та аналізувати поезії, відчувати та досліджувати внутрішній стан ліричного героя, віднаходити та обґрунтовувати свою думку;
- **виховна:** виховувати в учнів інтерес до творчості В. Місевича, а також моральні якості людини, любов до творчості, зокрема художньої літератури та рідного краю;
- **методична:** формувати життєві та знаннєві компетенції засобами сучасних педагогічних технологій.

Тип уроку: комбінований.

Методи проведення:

- словесний: лекція, бесіда;
- наочний: портрет автора, три його збірки “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”; мультимедійні засоби, опорні конспекти та дидактичні матеріали;
- практичний: робота із поданим матеріалом, віршами та ілюстраціями;
- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемний;

- пошуковий.

Форми роботи: випереджувальне завдання, робота в парах та малих групах, індивідуальна робота, робота із текстом.

Обладнання: портрет автора, три його збірки “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”, мультимедійні засоби, опорні коспекти та дидактичні матеріали;

Міжпредметні зв'язки: українська мова, художня культура.

Епіграф:

*“В цім житті не сиділося скраю,
та скарбів й нагород не нажив.
Щось писав... Прочитають? Не знаю,
хоч здається, в словах не грішив”*

Василь Місевич

Хід уроку

I. Організаційний момент

Добрий день, учні. Сідайте, перевірте, чи є у вас на партах усе необхідне для нашого сьогоднішнього заняття.

Перевіримо відсутніх (за списком або називає староста).

Для того, щоб урок був продуктивним важливим є мотиваційний складник та емоційне налаштування. Тож посміхніться одне одному і мені та налаштуйтеся на роботу, щоб кожен був дуже уважним та успішно виконав усі завдання.

II. Актуалізація опорних знань

Сьогодні ми не лише будемо вивчати і пізнавати нового митця, а й заглибимося у поетичний світ, який подарує нам багато хороших вражень та нових знань. Ви ще більше дізнаєтеся про красу рідного краю та людини загалом, з усіма барвами та широким спектром її почуттів.

Дещо вив же знаєте, тому спробуємо пригадати:

- Що таке вірш?
- Як, на вашу думку, можна поділити ліричні твори?

- Які художні прийоми використовують поети під час написання своїх творів?
- Чи знаєте ви про те, які є види рим та римування?
- Які тропи вам відомі?

III. Оголошення теми і мети уроку

Сьогодні ми ознайомимося із життям і творчістю Василя Місевича, який народився в Чернівецькій області та мріяв, як і ви про світле майбутнє. Ми маємо зрозуміти особливості його віршів, визначити види й тематику лірики, її художні особливості. Кожен бере від поезії щось своє, тому і ви почерпнете сьогодні з неї те, що вам потрібно та, можливо, надихнетесь до створення чогось власного.

IV. Сприйняття та засвоєння нового матеріалу

Творчість будь-якого поета чи прозаїка неможливо вивчати окремо від його життєвого шляху. Тому нам потрібно спершу ознайомитися з біографією цього автора. Можливо, вам вдасться визначити для себе, що саме наштовхнуло його на творчість, а також чи є автобіографізм у його поезіях. Тож познайомимося ближче з Василем Місевичем.

На домашнє завдання ви повинні були самостійно розділитися та розібрати на частини біографію письменника. Тому прошу доповідати.

1. Випереджувальне завдання:

1-й учень: Розповідає про навчання та захоплення В. Місевича.

2-й учень: Інформує про перші спроби творчості поета та їх публікації.

3-й учень: Повідомляє про роки видання збірок майстра поетичного слова, їхню структуру.

4-й учень: Доповідає про здобутки та нагороди В. Місевича.

Слово учителя: Тепер ми дізналися, хто ж такий Василь Хризонтович та як складалася його творча доля. Але для того, щоб краще пізнати особистість потрібно звернути увагу не лише на біографічні відомості, а ще й на стиль

письма, розглянути вірші. Тому разом заглибимося у неповторний поетичний світ шипинського поета.

2. Виразне читання вибраних поезій та робота зі збірками “Росою тиша мис очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”.

Слово учителя: Для того, щоб поезія справді перенесла в ту атмосферу, яку нам створює автор, пропоную зачитувати вірші під музичний супровід (лунає меланхолійна мелодія класичних пісень).

5-й учень: Зачитує вірш “Читаючи «Катерину»”:

*“Вітри у телинку виспівують соло.
За шибкою — вечір і темін густа.
Сестричка-школярка читає уголос
Про долю дівочу, далекі літа.
На мить лише зиркне й сховається місяць,
І хмари нависли стіною, мов рать.
В хатині немає вже вільного місця.
Набилося люду. Сидять і стоять.
Між ними і я. Непомітно, як гномик,
Присів і сховався в найдальший куток.
Ловлю кожне слово, хоча й не знайоме,
Боюся дихнути, вуста — на замок.
Читає сестричка...
Свистить хуртовина...
Ні вогника в полі...
дїброва гуде.
Снігами бреде...
знов бреде Катерина,
Дитя притискає мале до грудей.
Сусід, може, втретє прикурює люльку,*

Я сльози втираю, свій гнів не таю:
 — Цей вуйко так пише...
 поганий цей вуйко,
 Навіщо він мучить Катрусю мою?
 Нарешті затихло.
 За вікнами груша
 Гостей провела.
 Вже й домашні лягли.
 Щоб інші не знали, не ятрили душу,
 Я вирвав той текст і у грубці спалив.
 Недремно стоїть наша Пам'ять над часом,
 Гвалтує його круговерть суєти.
 Прости того хлопчика, батьку Тарасе,
 За те, що вчинив...
 І за вірш цей прости” [27, с. 9].

Слово учителя: Лірика буковинського поета рясніє громадянськими та філософськими наголосами. І це зрозуміло, адже автор не з чужих переказів, а сам особисто зазнав тягар розлуки і біль втрати рідної людини, яку несе війна. Також він був сучасником голодомору і пам'ятає всі жахіття, які довелось тоді пережити українському люду. Зокрема ці мотиви ми читаємо в збірці “Росою тиша миє очі” – в рядках вірша “Влітку сорок сьомого”

6-й учень: Декламує вірш «Влітку сорок сьомого»

“Сорок сьоме літо...
 Молоде і раннє.
 Забирали в діток
 Житечко останнє.
 Носики кирпаті,
 Наче з воску, личка...

Вимітали з хати
 Житечко-пшеничку.
 Лізли на горище.
 Що там у комоді?
 Лиш тоненько свище
 Вітер у господі
 Дуже діткам банно,
 Менший їсти просить...
 Побіліли рано
 У матусі коси” [33, с. 16].

7-й учень: виразно читає вірш “Послухати серце України”

“П’янка світанкова заграва,
 Високі у небі орли.
 Горіхом упасти в отави,
 Накритися тінню бджоли.
 Вітрів молоде гоговіння.
 І поля, і пралісу, й рік...
 Відчути, як в надрах коріння
 Старанно проціджує сік.
 Просвітлені, лагідні лиця,
 І щастя розкрилена мить...
 Спіймати промінчик в зіницях,
 Що гріє тебе й не болить.
 Упасти в зело, як пір’їна...
 Пружинить усе і пливе.
 Послухати серце України.
 Ще б’ється... ще б’ється. Живе” [33, с. 6]

8-й учень: декламує вірш “Село”

“Внизу – село. П’янить суцвіттям без.

Хатки рядком, неначе новобранці.

А там – сади в зеленій вишиванці

І синьо-жовтий прапорець небес.

А там – димлять Карпати, мов курці,

Про щось питають далеч синьооку.

Біжать струмки юрбою до потоку

І цвірінчать собі, мов горобці.

Спадає дим на трави, на росу,

Її клюють поквалливо лелеки.

Присіло сонце на вершок смереки,

По-українськи каже: «Слава Йсу!» [33, с. 6]

Слово учителя: Коли говорити про твори поета для дітей, то варто сказати, що вони приваблюють вмінням автора бачити деталі і неповторно передавати їх. Цікаво, що вони не є такими банальними, як може здатися на перший погляд.

*“Вже поля, околиця,
тільки вітер колется”*

(Вірш “Бігли коники”)

“Німо дивиться лисиця.

І дратується, злиться”

(Вірш “Базіка”)

Слово учителя: Чи сподобалася вам творчість Василя Місевича? Який вірш запам’ятався найбільше? Давайте разом спробуємо розглянути кожну поезію окремо.

Робота в парах: Пропоную об’єднатися в пари (оскільки нас вісімнадцятеро, то пар буде дев’ять, відповідно кожній групі – по одному віршу, в результаті чого вийде три пари на одну поезію) та дати відповіді на запитання:

1. Яка, на вашу думку, тема та ідея підходить творові? Сформулюйте їх.
2. До якого виду лірики відносимо вірш? Який основний мотив при цьому можемо виділити?
3. Чи є якісь образи у вірші? Якщо є, то які?
4. Чи можемо визначити стан ліричного героя? Який він?

Після самостійного обговорення хтось один від пари виголошує свої варіанти відповідей, і чим вони будуть точнішими, тим краще оцінюватимуться.

Робота в групах: Учням пропонується поділитися на чотири групи.

Завдання: У віршах, які учні зачитували, потрібно знайти тропи (порівняння, алегорія, метафора, епітет, гіпербола і т.і.) Це так звана гра-змагання, тому та команда, яка справиться швидше і головне – правильніше, отримає найкращі оцінки.

Словничок термінів: троп, порівняння, алегорія, метафора, метонімія, синекдоха, оксюморон, епітет, гіпербола, літота, уособлення.

Проблемне питання: Чи у всіх поезіях є образ природи? В яких саме? Чому, на вашу думку, автор використовує їх так часто та з якою метою?

Слово учителя: Діти, ви вже добре познайомилися з такою особистістю, як Василь Місевич та з його віршами, які обрала для вас я. Але зараз ми переходимо до нашого основного завдання, за яке ви також отримаєте оцінку, і це аналіз вірша.

Завдання: Ви бачите перед собою три збірки поета, з яких потрібно вибрати для себе одну поезію, що вам найбільше сподобалася, та проаналізувати її за таким планом:

1. Ім'я і дата народження автора, назва збірки і вірша.
2. Жанр лірики.
3. Тема та ідея твору.

4. Сюжет (що відбувається у творі, якщо сюжету немає, то пропускаєте цей пункт).
5. Художні засоби.
6. Образи, використані у вірші.
7. Особливості рими, римування.
8. Яким постає ліричний герой у творі.
9. Ваше ставлення до поезії.

Учитель проводить маленький інструктаж щодо виконання цього завдання та відповідає на питання, які дітям, можливо, були незрозумілі. Виконане завдання учні записують у зошит.

Слово учителя: Після такої самостійної роботи ми повинні добре закріпити наші результати, запам'ятати нові терміни та скласти власний словничок. Для кожного він може відрізнитися, адже дехто пам'ятає визначення того чи іншого слова, а для декого воно важке чи взагалі невідоме. (Наприклад, діти можуть не знати, що таке перифраз, уособлення, різногрупна рима, гіпербола, літота, інверсія і т.і.)

Уособлення — це перенесення властивостей людини на неживі предмети і абстрактні поняття; зображення тварин або предметів, явищ природи як живих істот, наділених людськими почуттями, думками, мовою тощо.

Перифраз - стилістичний прийом, коли кого-, що-небудь називають не прямо, а описово, за його найхарактернішими рисами, ознаками: описовий мовний зворот, ужитий замість звичайної назви кого-, чого-небудь.

Гіпербола - стилістичний засіб умисного перебільшення якої-небудь ознаки предмета з метою посилення виразності.

Літота – стилістичний засіб, побудований головним чином на применшенні якої-небудь ознаки предмета;

Інверсія - зміна звичайного порядку слів у реченні для виділення смислової значущості тих чи інших його членів або для надання фразі особливого стилістичного забарвлення.

V. Висновки, підсумок уроку

Слово учителя: Сьогодні на уроці ми познайомилися з новою для нас постаттю у художньому світі Буковини – Василем Місевичем, його життєвим і творчим шляхом. Пропоную вам повернутися до епіграфу нашого уроку. Як ви його розумієте? Чи асоціюється він із творчістю автора, якого ми сьогодні вивчали? Як саме? З якої збірки та якої саме поезії ці рядки?

Гра «Незакінчене речення»

Ви бачите на дошці незакінчені речення. На місці крапок потрібно написати продовження-відповідь.

1. Василь Місевич народився ...
2. Його село розкинулося на березі річки ...
3. З дитинства формувався під впливом ...
4. Він вчився у школі ...
5. Він здобував вищу освіту у ...
6. Перші вірші публікує у збірці ...
7. Працює ...
8. Має такі поетичні збірки ...
9. Тематика, яка переважає у них ...
10. Особливості поезій Василя Місевича ...

Слово учителя: Молодці! Ви добре запам'ятали життєвий шлях нашого земляка.

VI. Оцінювання знань учнів

VII. Повідомлення домашнього завдання та короткий інструктаж до нього

Відчуй себе автором. Створи вірш, який буде тебе надихати, в якому зможеш висловити свої хвилювання, переживання, тремтіння душі. Для цього не

потрібно вигадувати неймовірні теми, а, як Василь Місевич напиши те, що тебе хвилює в повсякденному житті. Це може бути і захоплення рідним містом/селом, висловлення любові до найулюбленіших людей, або просто замилювання красою улюбленої пори року в місці, де ти виріс. Обсяг 3-4 катрени, рима і римування довільні.

Отже, такий урок вивчення життєвого та творчого шляху Василя Місевича, на нашу думку, є доцільним. Бо він не буде здаватися нудним через постійну зміну прийомів і методів, та непосильно важким, бо відбувається постійне обговорення з учителем та однокласниками в групах. Тема та структура відповідають рівню розвитку восьмикласника, його навчальним можливостям, а завдання є посильними й цікавими. Учень завжди задіяний, змушений здійснювати пошукову роботу, аналізувати та робити висновки. Можна десь розслабитися, щоб насолодитися поезією, а десь повторити та вивчити літературні терміни.

Функцією уроку є не лише подача знань, а й створення мотивації для подальшої самостійної діяльності учнів. Таким чином вони можуть надихнутися на написання власних віршів та вивчення буковинських майстрів слова, яких їм не подають у школі, а також письменників сучасності, теми і мотиви яких їм близькі. В результаті цього літературні вечори та гуртки будуть поповнюватися новими обличчями, котрі матимуть можливість продемонструвати власний талант перед такими ж творчими особистостями.

Частою проблемою є те, що діти сприймають письменників, та й узагалі митців, як явище минулих часів. Щоб боротися із цим, якщо є можливість, варто запрошувати митців у навчальні заклади. Це сприятиме глибшому захопленню літературою.

Вивчення поезій Василя Місевича на нашому уроці є не тільки добрим стимулом до поліпшення естетичного смаку учнів та їхніх творчих здібностей, а й сприяє покращенню і поглибленню знань з поезики та літературознавства

загалом, адже учні роблять аналізи віршів. Визначення тематики чи виду лірики часто може видаватися складним для восьмикласників, тому на цьому треба зосереджувати більше уваги.

Завдяки пізнанню творчості поетів-сучасників, які народилися у рідному краї вчитель може передати дитині неповторність її людей з назламним, патріотичним, сповненим натхнення духом та його неймовірними культурними традиціями. Василь Місевич пише саме про свою любов до рідної землі, що стимулюватиме учнів більше звертати увагу на те, що нам дано з дитинства. Тому вважаємо доцільним вводити інформацію про нього до нових видань хрестоматії “Письменники Буковини”, в результаті чого гідні вірші не залишаться без належної уваги.

ВИСНОВКИ

Василь Місевич – талановитий шипинський поет.

У магістерській роботі розглянуто поезію Василя Місевича на основі віршованих творів, що вміщені у збірках “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої”. Відзначено якість поезій, складовими яких є лексика, тропи, поетичний синтаксис, віршування. Його вірші віддзеркалюють блакить буковинського неба, гірських потоків і смерекових лісів, та головне – вони наскрізь просочені любов’ю до нашої прекрасної України.

Він творить на рівні сучасного поетичного мислення, схильний до філософського заглиблення й самовираження, до героїчної самовідданості поетичного слова і водночас до синтезу глибинних традиційних джерел українського художнього образотворення.

Ліричний герой поета перебуває переважно у двох станах, двох часових вимірах: спогаду й чекання, минулого й майбутнього. Він нерідко опиняється в умовах, коли його опановує безвихідь. Середовище, в якому перебуває головний герой, є протидією його існування.

За допомогою внутрішніх переживань ліричного героя автор передав любов до рідного краю, тривогу за долю близьких, віру в щасливе майбутнє. Він наділений твердістю, незламністю в життєвих випробуваннях, здавністю протистояти злу. Він не зламався під натиском нещастя, а здатний проявити силу волі.

При розгляді віршів збірок “Росою тиша миє очі”, “Спитаю в осені”, “Ковток роси живої” ми виділили чотири тематичні групи: філософську лірику, в межах якої відзначаємо мотив швидкоплинності буття та вибору життєвого шляху людиною; громадянську, в якій виокремлюємо соціальні та національні мотиви; інтимну лірику, яка розкриває почуття ліричного героя, переживання, щастя та смуток за близькими людьми, яких автор утратив; та пейзажну лірику, що відзначається злиттям почуттів й емоцій ліричного героя з природними

стихіями, у якій найчастіше автор звертається до таких пір року, як літо, осінь та зима, рідше зустрічається весна, у якій домінує образ смерекових лісів, що асоціюється з умиротворенням та спокоєм.

Інтимна лірика має досить давню історію. Зокрема, в добу античності твори Сапфо є одними з найяскравіших вірців такого роду поезії. Традиція продовжувалася аж до Бодлера, Тувіма тощо. В українській літературі також маємо чудові зразки любовної лірики (візьмемо хоча б “Золоте ябко” Дмитра Павличка). Та Василь Місевич йде власним шляхом, оригінально висловлюючи свої думки, по-новому відтворює чуттєве кохання. Світ інтимної лірики автора дозволяє нам зазирнути в найпотаємніші куточки його душі, наблизитись до розкриття таємниці кохання, яку постійно намагається з’ясувати ліричний герой. Адже це високе й чисте почуття є одним із чинників, що змушують людину жити, надають сенсу нелегкому людському існуванню.

Лексичний діапазон не можемо назвати дуже багатим, адже митець рідко влітає в свої поезії неологізми, фразеологізми чи професіоналізми. Найширше Василь Місевич користується синонімами та антонімами. У віршах наявні різні художні засоби: цікаві епітети й оригінальні метафори, що створюють цілу картину в нашій уяві. Також вдається до порівнянь, які ми часто знаходимо у віршованих рядках. А для того, щоб насичити поезію емоційно, автор застосовує персоніфікації, метонімії та сатиру.

Мова поезій Василя Місевича самобутня. Багато ритмічних, мелодійних віршів автор створює за допомогою алітерацій та асонансів. Використовуючи такі стилістичні фігури, як інверсія, еліпс, анафора й епіфора, він наближується до головної ідеї того чи іншого твору.

Щодо силабо-тоніки, то переважають поезії, побудовані на ямбічній та хореїчній основі. Іноді автор звертається до трискладових стоп, таких як амфібрахій та анапест. Рідко трапляються перехідні метричні форми.

Отримані в процесі написання магістерської роботи висновки дозволяють стверджувати, що Василь Місевич – це справді самобутній і талановитий поет, ліричний світ якого дуже багатий і глибокий. У віршах поета грають щедрі розливи барв і звуків малої батьківщини автора, стривожено вирує відгомін складних доль і переживань.

Поки маємо невеликий внесок у дослідження творчості Василя Місевича. Але відгуки Ігоря Фарини, Олега Василичина, Віталія Колодія, Богдана Мельничука, Зірки Мензатюк, Віри Пашковської, Світлани Деревенко, Петра Федотюка, Світлани Кирилюк, Мирослава Куєка та Юхима Гусара фокусуються на позитивних сторонах поета й які дали змогу розширити розуміння його творчості. Дослідники відзначили, що його творчість позначена філософським зануренням у себе та містить густу національну фантазію, звернення до творчого спадку своїх земляків, чистоту й піднесеність. Але це не все, що може представити його поезія, тому маємо підстави надалі аналізувати вірші Василя Місевича й шукати приховані задуми й шляхи їхньої реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. Стилiстичнi фiгури синтаксису / Н. Д. Бабич // Практична стилiстика i культура української мови : навч. посiбник. – Львiв : Свiт, 2006. – С. 132 – 133.
2. Бажан О.Г. ШИСТДЕСЯТНИЦТВО // Енциклопедiя iсторiї України: Т. 10: Т-Я / Редкол.: В. А. Смолiй (голова) та iн. НАН України. Інститут iсторiї України. - К.: В-во "Наукова думка", 2013. – 688 с.
3. Бiйчук Г. Актуалiзацiя архетипiв нацiонального пiдсвiдомого засобами художнього слова / Г. Бiйчук // Дивослово. – 2005. – № 1. – С. 13 – 18.
4. Богайчук М. Мiсевич Василь Хризонтович. Лiтература i мистецтво Буковини в iменах: словник-довiдник. Чернiвцi, 2005. – С. 181-182.
5. Буковина лiтературна: поезiї та проза. // Лiтературна Україна, 2016. 3 берез. (№ 8). – С. 8-9.
6. Василюшин О. М., Фарина І. А. Пахуча крапля меду золотого. // Золота пектораль, 2017. 14 лип. – С. 3-5.
7. Вiват Г. Василь Стус у творах митцiв слова // Дивослово. – 2011. – № 4. – С. 20-24.
8. Волошина Н. І. Естетичне виховання учнiв у процесi вивчення лiтератури. Посiбник для вчителiв. – К. : Рад школа., 1985. – 104 с.
9. Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. Теорiя лiтератури. Пiдручник для студентiв фiлологiчних спецiальностей вищих закладiв освiти. – К. : Либiдь. – 2001. – 486 с.
10. Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. Теорiя лiтератури: Пiдручник / за наук. ред. О. Галича. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Либiдь, 2006. – С. 8 – 14.
11. Горда М. С. Лiтературне краєзнавство Буковини: [Методичнi аспекти]: Навч. посiбник. – Чернiвцi : Рута, 2002. – 303 с.
12. Горда М. С. Творчi уроки лiтератури рiдного краю: [Навч. посiбник]. – Чернiвцi : Рута. – 2001. – 90 с.

13. Гусар Ю. С. Багатодумні гіркота і біль поета: про життєвий і творчий шлях письменника Василя Місевича. // Буковинське віче, 2016. 17 листоп. (№ 43). – С. 1.
14. Деревенко С. І. Огляд життя і творчості сучасного буковинського поета Василя Місевича. Чернівці : Освіта Буковини, 2012. 19 жовт. (№ 39). – С. 15-16.
15. Дзюба І. Свіча перед свічадом історії: до непоміченого ювілею Василя Стуса // Хрещатик. – 2008. – №2, 10 січня – С. 14-16.
16. Дуб Р. Літературно-мистецька Кіцманщина. Чернівці, 2003. – С. 36.
17. Івшина Л. Шістдесятники. Пройдене перед прийдешнім: Михайло Коцюбинський, Павло Тичина, Василь Стус, Борис Антоненко-Давидович у житті Михайлини Коцюбинської // День. – 2005. – №32, 18 лютого. – С. 18-26.
18. Кирилюк С. Д. Василь Місевич. Письменники Буковини другої половини ХХ століття: хрестоматія. Чернівці, 2003. Ч.2. – С. 233-234.
19. Ключек Г. Так що ж таке поетика? // Поетика. – К. : Наукова думка, 1992. – С. 5 – 16.
20. Ковалевський В. Г. Рима. Ритмічні засоби українського літературного вірша. Спроба семантики / В. Г. Ковалевський. – К. : Рад. письменник. – 1960. – 235 с.
21. Кодак М. Поетика як система: літературно-критичний нарис / М. П. Кодак. – 2-ге вид., доп. – Луцьк : Твердиня, 2010. – 174 с.
22. Колодій В. Д. Цілую небо, звізди і сніги [про В. Місевича]. // Буковинський журнал, 2006. (№ 4). – С. 271-274.
23. Коршунова С. Літературний архетип як спосіб пізнання тексту / С. Коршунова // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2004. – № 6. – С. 3–4.
24. Куєк М. Росою вмиймо свої очі: творчість В. Місевича. // Вільне життя, 2009. 20 листоп. (№ 47). – С. 6-8.

25. Куєк М. Кожне слово – рідному народові: В. Місевич отримав літ. премію ім. В. Симоненка. // Вільне життя, 2011. 21 січ. (№4). – С. 6.
26. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : Академія, 2007. – 752 с.
27. Місевич В. Х. Білий лелека: поезії. Ужгород : Карпати, 1974. – 87 с.
28. Місевич В. Х. Вікно на дорогу: поезії. Чернівці : Місто, 2003. – 92 с.
29. Місевич В. Х. Голос гір і потоків: лірика. Чернівці : Зелена Буковина, 2001. – 208 с.
30. Місевич В. Х. І лежатиме сонце мені у ногах: поезії. Чернівці : Зелена Буковина, 2007. – 368 с.
31. Місевич В. Х. Молитва яблунь у саду: поезії. Чернівці : ВІК, 2000. – 83 с.
32. Місевич В. Х. Ковток роси живої. Вибране : поезія. Чернівці : Букрек, 2014. – 308 с.
33. Місевич В. Х. Росою тиша мис очі : поезія. Чернівці : Букрек, 2009. – 119 с.
34. Місевич В. Х. Спитаю в осені : поезія. Чернівці : Букрек, 2016. – 128 с.
35. Місевич В. Х. Цю мить освяти: поезії. Чернівці : Місто, 2004. – 64 с.
36. Місевич В. Х. Шипинський вертеп: поезії. Чернівці : Бібліотека “Буковинського журналу”, 1996. – 80 с.
37. Мензатюк З. З. Чи є в Україні поети // Слово Просвіти, 2010. 10 черв. (№ 23). – С. 8.
38. Пашковська В. С. Українське художнє слово – в маси. // Буковинське віче, 2008. т.19 листоп. (№ 88). – С. 3.
39. Письменники Буковини другої половини ХХ століття [Текст] : хрестоматія / ред. Б. І. Мельничук, М. І. Юрійчук. - Чернівці : Прут, 1998 . Ч. 2. - [Б. м.] – 439 с.
40. Письменники Буковини [Текст] : посібник для учнів 5-11 кл. та вчителів української літератури / М. А. Богайчук, Р. Й. Дуб ; Чернівецький обласний

- науково-методичний ін-т післядипломної освіти. – Чернівці : [б.в.], 1998. – 208 с.
41. Поет отримав нагороду: В. Місевич за кн. “Солодкий присмак лободи” удостоєний всеукр. літ. премії ім. Зореслава. Чернівці : Буковина, 2014. 19 груд. (№ 73). – С. 7.
42. Словник української мови в 11-ти томах / Уклад. В. Винник, В. Градова та ін. – Т. IV. – К.: Наук. думка, 1973. – 830 с.
43. Токарчук О. Наш земляк став лауреатом пермії ім. Василя Симоненка: Василь Місевич за 2010 р., зб. “Росою тиша миє очі”. // Свобода слова, 2011. 6 січ. (№1). – С. 2.
44. Ткаченко А. Теорія літератури: навчальний посібник для студентів ОКР «Магістр» спеціальності «Мова і література (англійська)» / А.О. Ткаченко, Ю.М. Бумбур. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 400 с.
45. Фарина І. А. Над прочитаним. Поет спіймати словом хоче мить. // Золота пектораль, 2015. 4 верес. – С. 8-9.
46. Федотюк П. Живе у Шипинцях поет: поет. творчість В. Місевича. // Літературна Україна, 2001. 33 трав. (№20). – С. 6.
47. Цікал М. Д. Навчаючись – досліджуємо творчість Василя Місевича. // Освіта Буковини, 2011. 18 лют. (№ 7). – С. 11-12.
48. Цікал М. Д. Сторінки життя В. Місевича. Збірка поезій “Солодкий присмак лободи”: розробка уроку. // Освіта Буковини, 2015. 9 жовт. (№ 38). – С. 5.
49. 21 листопада – 65 років від дня народження поета Василя Місевича (1941) // Буковин. Журнал, 2006. (№3). – С. 216.

[Електронні ресурси]

50. Буковинського поета Василя Місевича удостоєно премії ім. Василя Симоненка. URL : <https://pogliad.ua/news/chernivtsi/bukovinskogo-poeta-vasilya-misevicha-udostoeno-premiyi-im-vasilya-simonenka-237986>

51. Видавничий дім Букрек. Ковток роси живої. URL :
<http://www.bukrek.net/index.php/uk/novini/168-ковток-роси-живої>
52. Громадсько-політичний тижневик "Вільне життя" URL:
<http://193.169.188.93/socum/3982-poet-vidav-vibrane.html>